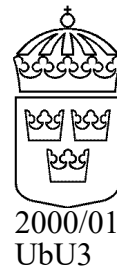

Utbildningsutskottets betänkande

2000/01:UbU3

En förnyad lärarutbildning

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens proposition 1999/2000:135 *En förnyad lärarutbildning* och motioner som väckts med anledning av den, samt ett antal motioner i lärarutbildningsfrågor från allmänna motionstiden 1999.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag och avstyrker samtliga motioner.

Åtta av de olika lärarexamina som finns i dag föreslås bli ersatta med en ny examen, kallad lärarexamen. Flyglärarexamen, folkhögskollärarexamen och specialpedagogexamen blir kvar som separata examina. Den nya lärarexamen sätts samman av tre s.k. utbildningsområden: allmänt utbildningsområde 60 poäng, som innehåller de lärargemensamma momenten, inriktningar (minst 40 poäng), som anger lärarexamens profil samt specialiseringar (minst 20 poäng) som kan vara en fördjupning eller breddning av tidigare studier. Det allmänna utbildningsområdet består till ca hälften av tvärvetenskapliga ämnesstudier.

Lärarexamen för förskollärare och fritidspedagoger skall omfatta minst 140 poäng, i stället för i dag 120 poäng. För undervisning i grundskolans senare årskurser och i gymnasieskolan skall lärarexamen omfatta minst 180 poäng. Lärare i gymnasieskolans yrkesämnen skall ha minst 120 poäng, i stället för i dag 100 poäng.

Universitet och högskolor med lärarutbildning åläggs i lag att ha ett särskilt organ för att ansvara för grundutbildning av lärare och forskning och i förekommande fall forskarutbildning i nära anslutning till lärarutbildningen.

Lärarutbildningsreformen beräknas bli genomförd fr.o.m. den 1 juli 2001.

Moderata samlingspartiet och Folkpartiet föreslår i en gemensam reservation att riksdagen skall avslå propositionen i dess helhet. Därutöver har dessa båda partier samt Kristdemokraterna och Centerpartiet reservationer på ett antal olika punkter, dels var för sig, dels i olika konstellationer.

Propositionen

Regeringen har i proposition 1999/2000:135 *En förnyad lärarutbildning* föreslagit

1. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100),

2. att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434),

3. att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om en samlad lärarutbildning och resurserna för denna (avsnitt 5.1),

4. att riksdagen godkänner vad regeringen föreslår om principerna för ökade resurser för forskning och forskarutbildning med anknytning till lärarutbildningen (avsnitt 7).

Lagförslagen bifogas som *bilaga 1* och *bilaga 2* till detta betänkande.

Motionerna

Motioner med anledning av propositionen

1999/2000:Ub31 av Ewa Larsson (mp) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om enskilda anordnare av lärarutbildning.

1999/2000:Ub32 av Sinikka Bohlin (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en introduktionsperiod för nyutbildade lärare.

1999/2000:Ub33 av Yvonne Andersson m.fl. (kd) vari yrkas

1. att riksdagen hos regeringen begär förslag om hur det allmänna utbildningsområdet bör utformas för att vara öppet för alla studerande,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av tydlighet när det gäller vari skolans värdegrund består och hur arbetet med den kan omsättas i praktiskt handlande,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av tydlighet när det gäller ämneskunskaper,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om verksamhetsförlagd tid och samspelet mellan lärarutbildning och praktikskolor,

5. att riksdagen med avslag på propositionens förslag om förlängd förskolläro- och fritidspedagogutbildning hos regeringen begär nytt förslag i enlighet med vad i motionen anförts,

6. att riksdagen hos regeringen begär förslag om etappvis inläsning av läroexamen och en lärarlegitimation,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utbildningen till teckenspråklärare skall ske med samma utgångspunkt som för andra språklärare,

8. att riksdagen med avslag på regeringens förslag till lärarutbildning i s.k. ettämnesutbildningar hos regeringen begär nytt förslag i enlighet med vad i motionen anförts,

9. att riksdagen hos regeringen begär förslag om att lärosätena bör få i uppgift att utforma en inriktning mot vuxenlärare,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om möjligheten till validering av den praktiska kunskapen,

11. att riksdagen hos regeringen begär förslag om en renodlad lärlingsutbildning, med uppföljning av en yrkeshögskola,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om kompetensutveckling,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att lärosätena måste tillföras nya medel om intentionerna i propositionen skall förverkligas,

15. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utökad specialpedagogisk kompetens i förhållande till den koncentrerade kompetensen vid specialskolorna,

16. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om massmedier och informationsteknik och vikten av att undervisningen också inrymmer etiska frågeställningar,

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om alternativ pedagogik inom ramen för den nya lärarutbildningen,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om examensrätt till fristående privata lärarutbildningar,

19. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att utbildningsledarskap bör införas som nytt akademiskt ämne,

20. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om vikten av statligt stöd för att den särskilda forskningsansats som nu görs får bredast möjliga stöd och uppbackning ute på lärosätena.

1999/2000:Ub34 av Beatrice Ask m.fl. (m) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens proposition 1999/2000:135 i dess helhet,

2. att riksdagen hos regeringen begär förslag till en varierad lärarutbildning i enlighet med vad som anförts i motionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om omfattningen av lärarutbildningen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om för lärarutbildningen relevant forskning,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om test vid antagning till lärarutbildning,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tidsbegränsning av lärarutbildarnas tjänster,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införande av ett lärarcertifikat,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fristående lärarutbildningar,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om en förstärkt ledarskapsutbildning för alla lärare,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortbildning och kompetensutveckling för lärare,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om Rudolf Steinerhögskolan,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om förutsättningarna för lektorstjänster,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om krav på gedigna kunskaper i svenska för antagning till lärarutbildning.

1999/2000:Ub35 av Ulf Nilsson m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen avslår regeringens proposition 1999/2000:135 En förnyad lärarutbildning,

2. att riksdagen – om yrkande 1 avslås – som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om att inriktningen mot enhetslärare hotar ämneskunskaperna,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att föra över 40 poäng från det allmänna utbildningsområdet till ämnesstudier,

4. att riksdagen – om yrkande 1 avslås – som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om att ämnesutbildning för lärare i grundskolans senare år skall omfatta minst 40 poäng, samt att för flertalet teoretiska ämnen i gymnasieskolan miniminivån bör vara ämnesstudier omfattande 60 poäng,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att var tionde gymnasielärare skall vara lektor år 2010,

6. att riksdagen – om yrkande 1 avslås – som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om att ämnesstudierna skall utformas så att det blir goda möjligheter för en lärare att forska inom sitt ämnesområde,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en lärarlegitimation bör införas,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att avhjälpa lärarbristen,

9. att riksdagen – om yrkande 1 avslås – som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts i motionen om att förkortad lärarutbildning normalt skall omfatta 40 poäng för personer med akademisk ämnesbehörighet,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mer läs- och skrivinläring för lärare i grundskolans tidigare år,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om tydligt definierad speciallärarutbildning,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om musklärarutbildning vid musikhögskolorna,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som anförts om rätten att bedriva fristående lärarutbildningar.

1999/2000:Ub36 av Laila Bäck m.fl. (s) vari yrkas att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att Falun bör bli ett av lärosätena för den nya påbyggnadsutbildningen.

1999/2000:Ub37 av Sofia Jonsson m.fl. (c) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de tre ämnena pedagogik, didaktik och metodik också skall vara synliga i målbeskrivningen för det allmänna utbildningsblocket,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att fördelningen mellan centrala kunskapsområden och tvärvetenskapliga studier i det allmänna utbildningsområdet får göras lokalt,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de tvärvetenskapliga studierna i huvudsak bör förläggas till senare delen av utbildningen,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de ämnen som ingår i tvärvetenskapliga ämnesstudier innehållsmässigt bör kunna definieras för att senare kunna tillgodoräknas som ämnesstudier,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det av kursplanen bör framgå hur stor del av inriktningarna och specialiseringarna som kan tillgodoräknas för ytterligare studier i det aktuella ämnet,

6. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att den verksamhetsförlagda tiden läggs i sammanhållna perioder,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att fristående skolor bör ingå i lärarutbildningarnas nätverk vad gäller den verksamhetsförlagda delen av utbildningen,

8. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att högskolorna bör ha ett ansvar för att alla kommuner blir delaktiga i de verksamhetsförlagda delarna av utbildningen,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att olika kulturella uttrycksformer är viktiga i skolans läroprocesser och därför bör utgöra ett angeläget kunskapsområde för alla lärare oavsett inriktning och specialisering,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de ökade resurserna som skall tillföras forskningsuppbyggnad inom lärarutbildningen inte får leda till att grundutbildning och forskning inom andra områden minskas,

11. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att högskolorna bör stimuleras att genomföra doktorsprogram för sina icke disputerade lärare och att Högskoleverket bör ges i uppdrag att utreda hur detta kan ske,

12. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att det bör finnas en valmöjlighet att vänta till den 1 juli 2002 för att genomföra reformen,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att införa ett lärarcertifikat,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att de lokala skolstyrelserna blir delaktiga vid framtagandet av kompetensutvecklingsplaner.

Motioner från allmänna motionstiden 1999

1999/2000:Ub227 av Bo Lundgren m.fl. (m) vari yrkas

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om rekrytering av lärare.

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lärares status och framtida rekrytering.

1999/2000:Ub275 av Alf Svensson m.fl. (kd) vari yrkas

17. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att uppvärdera lärarrollen,

18. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mentorer för nytexaminerade lärare.

1999/2000:Ub277 av Inger Davidson (kd) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om synen på lärare,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om lärarutbildningen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nytexaminerade lärare,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om fortbildning.

1999/2000:Ub294 av Lars Leijonborg m.fl. (fp) vari yrkas

26. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om inrättandet av fler lektorat.

1999/2000:Ub801 av Ulf Nilsson m.fl. (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att var tionde gymnasielärare skall vara lektor år 2004,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att särskilda karriärtjänster bör inrättas för lärare,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att en lärarlegitimation bör införas,

4. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att undvika lärarbrist,

5. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att förbättra lärarutbildningen,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att enhetslärare riskerar gedigna ämneskunskaper,

9. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om mer läs- och skrivinläring för grundskollärare 1–7,

10. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att mer praktik inom lärarutbildningen inte får ske på bekostnad av ämneskunskaper,

13. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att skolan har en skyldighet att erbjuda fortbildning och vidareutbildning för lärare,

14. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att värna läraryrkets kompetens.

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om IT-frågornas betydelse i lärarutbildningen och i skolornas läroplaner.

1999/2000:Ub810 av Sofia Jonsson m.fl. (c) vari yrkas

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om införandet av ett lärarcertifikat,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inrätta specialisttjänster,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att inte sänka kraven för lärare vad gäller svenska språket.

Utskottet

Inledning

Riksdagen ställde sig i december 1996 bakom utbildningsutskottets enhälliga uppfattning att regeringen borde tillsätta en parlamentarisk utredning om lärarutbildningen (bet. 1996/97:UbU1, rskr. 100). Utskottet pekade på att de snabba förändringarna i omvärlden kräver en ny lärarroll, som måste genom-syras av förmåga till omställning, förnyelse och utveckling. Integreringen av den pedagogiska verksamheten för barn och ungdom i åldern 6–16 år, av-skaffandet av stadiegränserna i grundskolan och de genomgripande föränd-ringar som skett i gymnasieskolan och vuxenutbildningen var andra motiv bakom utskottets förslag om en ny utredning av lärarutbildningen.

I april 1997 tillsattes Lärarutbildningskommittén. I direktiven för utred-ningen pekade regeringen på att mål och styrning av skolan har förändrats, vilket bl.a. innebär att lärarna förväntas själva utveckla nya sätt att organisera och leda arbetet i skolan. Hur eleverna skall nå målen är det lärarnas uppgift att avgöra. Den förändrade lärarrollen kräver enligt regeringen ett ledarskap med professionella kunskaper om hela verksamheten – läraren måste kunna ta ansvar för såväl övergripande mål som ämnesspecifika – vara både genera-list och specialist. Läraryrket kräver också mer av teoretisk kompetens (dir. 1997:54).

Den proposition som behandlas i detta betänkande – *En förnyad lärarut-bildning* (prop. 1999/2000:135) – bygger på Lärarutbildningskommitténs betänkande *Att lära och leda. En lärarutbildning för samverkan och utveckl-ning* (SOU 1999:63).

Propositionens förslag i korthet

En ny lärarexamen skall ersätta åtta av de befintliga lärarexamina. Den nya utbildningen sätts samman av tre s.k. utbildningsområden: ett allmänt utbild-ningsområde om 60 poäng med de lärargemensamma momenten, ett utbild-ningsområde med inriktningar som anger lärarexamens profil och ett utbild-ningsområde med specialisering som kan innebära fördjupning eller bredd-ning av tidigare studier.

Den nya lärarexamen får olika längd för olika lärarverksamheter. Utbildningen av förskollärare och fritidspedagoger föreslås bli förlängd med 20 poäng och omfatta minst 140 poäng. För undervisning i grundskolans tidigare årskurser skall läraren liksom hittills behöva minst 140 poäng. Lärare i grundskolans senare årskurser och i kärnämnen och karaktärsämnen (utom yrkesämnen) i gymnasieskolan skall behöva minst 180 poäng, vilket motsvarar längden på dagens utbildning. För undervisning i yrkesämnen i gymnasieskolan skall krävas dels det allmänna utbildningsområdet, dels omfattande yrkeserfarenhet samt en relevant yrkesinriktad högskoleutbildning om minst 60 poäng eller motsvarande, alltså sammanlagt minst 120 poäng.

Den som har inhämtat sin ämneskompetens på annat sätt och vill bli lärare skall ha möjlighet att läsa det allmänna utbildningsområdet som en fristående utbildning och därefter få lärarexamen.

Målen och villkoren för lärarexamen avser regeringen att liksom hittills reglera i examensordningen, som utgör en bilaga till högskoleförordningen (1993:100). Utbildningens närmare innehåll och uppläggning i fråga om kurser, program och studieorganisation i övrigt skall – liksom för annan högskoleutbildning – bestämmas av varje lärosäte mot bakgrund av det som står i examensordningen. För att underlätta rekryteringen bör enligt regeringens uppfattning huvudalternativet vara att den studerande under utbildningens gång har möjlighet att välja fortsatt inriktning av examen. Man skall dock även redan från början kunna välja ett program av en bestämd omfattning och inriktning.

Resurserna för forskning och forskarutbildning i anslutning till lärarutbildningen skall öka. Universitet och högskolor som anordnar lärarutbildning skall ha ett särskilt styrorgan för denna utbildning och för forskning med anknytning till den.

Förslag om avslag på propositionen

Moderata samlingspartiet och Folkpartiet föreslår i motionerna 1999/2000:Ub34 yrkande 1 respektive 1999/2000:Ub35 yrkande 1 att riksdagen skall avslå propositionen i dess helhet. Moderaterna anser att förslaget innebär en nedprioritering av lärarnas och skolans kunskapsförmedlingsuppgifter. Folkpartiet anser att regeringens förslag inte löser problemen, utan riskerar att sänka läraryrkets status ytterligare. Förslaget innebär enligt Folkpartiet att specialkompetenser försvagas och att lärarrollen tunnas ut ytterligare.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om avslag på propositionen.

Den reform av lärarutbildningen som regeringen nu föreslår har sitt ursprung i ett enhälligt uttalande av utbildningsutskottet. Utskottet återkommer längre fram till motionärernas kritik av olika delar av regeringsförslaget.

En samlad lärarexamen och resurserna för denna*Propositionen*

Enligt propositionen skall det inrättas en samlad lärarexamen med en ny struktur, och resurserna för lärarutbildningen inom den grundläggande högskoleutbildningen skall öka inom ramen för utgiftsområde 16. Regeringen begär riksdagens godkännande av detta.

Den samlade lärarexamen skall ersätta åtta av de elva befintliga lärarexamina, nämligen barn- och ungdomspedagogisk examen, bildlärar-, grundskollärar-, gymnasielärar-, hushållslärar-, idrottslärar-, musiklärar- och slöjd-lärarexamen. Flyglärarexamen, folkhögskollärarexamen och specialpedagog-examen blir kvar som separata examina. Även studie- och yrkesvägledarexamen, som enligt Lärarutbildningskommittén skulle infogas i den nya strukturen, lämnas av regeringen utanför den nya lärarexamen. Regeringen tillsatte i december 1999 en utredning om vägledningen i skolväsendet. Utredaren skall bl.a. lämna förslag när det gäller utbildning och kompetensutveckling för vägledare (dir. 1999:107). Uppdraget på denna punkt skall slutredovisas senast den 15 december 2000.

Den nya strukturen byggs upp av de tre utbildningsområdena: allmänt utbildningsområde, inriktning(ar) samt specialisering(ar). Det allmänna utbildningsområdet omfattar för alla 60 poäng, av vilka minst 10 skall vara verksamhetsförlagda. Det består dels av för läraryrket centrala kunskapsområden, dels av tvärvetenskapliga ämnesstudier med en omfattning av ungefär hälften vardera. Inriktningar skall omfatta minst 40 poäng, varav minst 10 verksamhetsförlagda. Inriktningarna bör svara mot de ämnen eller ämnesområden som den blivande läraren avser att arbeta med och kan alltså bestå av t.ex. studier i skolämnen som engelska, matematik etc., men också av tvärvetenskapliga studier, tematiska kunskapsområden eller kompetensområden som är unika för läraryrket, såsom läs- och skrivinlärning eller specialpedagogik. En inriktning kan också avse undervisning i ett ämne eller ämnesområde för en viss åldersgrupp, t.ex. vuxna. Specialiseringar skall omfatta minst 20 poäng och kan gälla fördjupning, breddning, komplettering eller nya perspektiv på de kunskaper som studenten tidigare har hämtat in.

För att få den nya lärarexamen skall studenten utföra ett examensarbete om 10 poäng. Examensarbetet utförs inom de tre utbildningsområdenas ram.

Den som vill bli lärare efter att ha skaffat sig ämneskompetens på annat sätt skall ha möjlighet att läsa det allmänna utbildningsområdet som en fristående utbildning och därefter få lärarexamen.

Motionerna

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 1999/2000:Ub34 att riksdagen hos regeringen skall begära förslag till en varierad lärarutbildning med utgångspunkterna att lärarutbildningarna skall vara fler och att ämnesinnehållet skall stärkas. Fokus i lärarutbildningen måste enligt motionärerna vara att läraren skall behärska de kunskaper han eller hon skall förmedla vidare till

eleverna. Navet i lärarutbildningen, oavsett ingång, skall vara ett allmänt utbildningsområde med pedagogiskt och didaktiskt innehåll om 40 poäng. Därutöver skall utbildningen omfatta kursfordringar om 60 till 80 poäng med tyngdpunkt på det eller de ämnen läraren avser att arbeta med (yrk. 2). Moderaterna anser också att det behövs en förstärkt ledarskapsutbildning för alla lärare, eftersom det är av stor vikt att alla lärare kan formulera mål för sitt och elevernas arbete och känner till principerna bakom och de praktiska tillvägagångssätten när det gäller utvärdering, uppföljning och betygssättning. De föreslår ett tillkännagivande till regeringen om detta (yrk. 9).

Kristdemokraterna, som stöder propositionens utgångspunkt att det finns en kärna i läraryrket som behöver fokuseras, kritiserar i motion 1999/2000:Ub33 regeringen för att propositionen inte medverkar till klarhet om vari skolans värdegrund består (yrk. 2). De föreslår också ett tillkännagivande till regeringen om vikten av tydlighet när det gäller ämneskunskaper. När regeringen i propositionen anger behörighetskrav för lärare i svenska och samhällskunskap (nämligen 60 poäng i vardera ämnet för undervisning i grundskolans senare årskurser och 80 poäng för undervisning i gymnasieskolan) skapar detta en otydlighet om vad som gäller för andra ämnen, anser motionärerna (yrk. 3). I Kristdemokraternas motion 1999/2000:Ub277, som väcktes under allmänna motionstiden 1999 och således innan propositionen lagts fram, sägs att blivande lärare behöver såväl ämnesfördjupning som lärarkunskap, i vilken ingår både pedagogiska och didaktiska moment, och att man bör överväga en gemensam utbildning för lärare fr.o.m. sjunde skolåret t.o.m. gymnasieskolan (yrk. 2).

Folkpartiet hävdar i motion 1999/2000:Ub35 att inriktningen mot enhetslärare hotar ämneskunskaperna (yrk. 2). Motionärerna vill föra över 40 poäng från det allmänna utbildningsområdet till ämnesstudier (yrk. 3). Enligt deras mening skall ämnesutbildning för lärare i grundskolans senare år omfatta minst 40 poäng, och för flertalet teoretiska ämnen i gymnasieskolan bör miniminivån vara ämnesstudier omfattande 60 poäng (yrk. 4). Vidare bör ämnesstudierna utformas så att det blir goda möjligheter för en lärare att forska inom sitt ämnesområde (yrk. 6). I motion 1999/2000:Ub801, som väcktes under allmänna motionstiden 1999, kritiserar Folkpartiet förslagen från Lärarutbildningskommittén och påpekar att mer praktik inom lärarutbildningen inte får ske på bekostnad av ämneskunskaper (yrk. 5, 7 och 10).

Utskottet

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen föreslagit om en samlad lärarutbildning och resurserna för denna och samtidigt avslår de nu redovisade motionsyrkandena.

Utskottet delar inte Moderaternas och Folkpartiets åsikt att regeringens förslag innebär en allmän sänkning av kraven på ämneskunskaper.

Det allmänna utbildningsområdet skall enligt regeringens förslag till ungefär hälften bestå av tvärvetenskapliga ämnesstudier. Utskottet anser att det ligger i linje med den utveckling som pågår i skolan, och som utskottet välkomnar, bort från en strikt ämnesindelad undervisning, bunden av en detaljerad timplan. De tvärvetenskapliga ämnesstudierna kommer enligt utskottets

uppfattning att göra läraren bättre rustad att möta denna utveckling. Utskottet noterar att regeringen har redovisat utgångspunkter för en examensbeskrivning av den nya lärarexamen. Därav framgår bl.a. att miniminivån för lärarexamen för grundskolans senare år skall höjas till 180 poäng, medan det i dag vid vissa lärosäten räcker med 160 poäng för grundskollärarexamen med inriktning på årskurserna 4–9. Detta är alltså miniminivåer. Liksom hittills kommer självfallet lärarstudierande att kunna välja att läsa fler poäng än det som fordras för examen och därmed bredda eller fördjupa sin kompetens. En lärarexamen för undervisning i grundskolans senare år och i gymnasieskolan (ej yrkesämnen) skall omfatta fördjupning till minst 60 poäng i ett eller två ämnen. Det är viktigt att det allmänna utbildningsområdet integreras med inriktningar och specialiseringar och fördelas över tiden. Därmed skapas möjligheter för de tvärvetenskapliga ämnesstudierna och de övriga ämnesstudierna att fungera i samspel med varandra. Det blir varje lärosätes ansvar att närmare utforma studieorganisationen. Motionärernas farhågor för ”enhetslärare” utan gedigna ämneskunskaper är enligt utskottets mening ogrundade.

Lärare i grundskolans senare årskurser kommer med den föreslagna utbildningen att kunna ha mer varierande ämneskombinationer än för närvarande. Det kommer att vara möjligt att kombinera t.ex. språk och matematik eller samhällskunskap och biologi, eller att välja att inrikta sig på ett enda ämne. Inte minst genom att de har gått igenom det allmänna utbildningsområdet kommer de som utbildats i den nya ordningen att vara bättre förberedda än tidigare lärargenerationer för att arbeta tillsammans i arbetslag kring en grupp av elever. I ett sådant arbetslag kan olika medlemmars fördjupade kompetens i sina respektive ämnen tas till vara.

Det övervägande flertalet av de i dag yrkesverksamma gymnasielärarna har fått sin lärarutbildning innan krav på 80 poäng i ett av ämnena i examen infördes år 1992. Krav på minst 60 poäng i ett av tjänstens ämnen för gymnasielärare infördes år 1971. Dessförinnan gällde för flertalet ämnen endast krav på motsvarande 40 poäng (två betygsheter) även för lärare i gymnasiet. För adjunkter på grundskolans högstadium krävdes under 1970- och 1980-talen inte mer än 40 poäng för behörighet i något ämne (utom svenska och samhällskunskap, där kravet var 60 poäng). I det tredje ämnet i tjänsten räckte det med 20 poäng.

Regeringen anger i propositionen (s. 21 f.) utgångspunkter för en kommande examensbeskrivning för lärarexamen. Där nämns bl.a. att studenten skall äga sådan kompetens att han eller hon kan leda och samarbeta med elever så att de får stöd i sin utveckling utifrån sina behov och möjligheter, och sådan kompetens att han eller hon kan bedöma och värdera elevers utveckling och lärande samt informera och samarbeta med föräldrar eller vårdnadshavare. Det tillkännagivande som begärs i Moderaternas motion 1999/2000:Ub34 yrkande 9 är därför obehövligt.

Skolans värdegrund finns definierad i läroplanerna. Att den studerande skall ha kompetens att förmedla och förankra denna värdegrund bör ingå i kraven för den nya lärarexamen, vilket också är regeringens avsikt (prop. s. 21). Att konkretisera hur den kan omsättas i praktiskt handlande är enligt

utskottets mening en uppgift inte för regeringen, utan för de lärosäten som anordnar lärarutbildningen.

2000/01:UbU3

Yrkande 2 i motion 1999/2000:Ub277 är tillgodosett med regeringens förslag.

Längden på vissa lärarutbildningar

Regeringens avsikt att *förlänga utbildningen av förskollärare och fritidspedagoger* till 140 poäng kritiserar av Moderaterna och Kristdemokraterna (mot. 1999/2000:Ub34 yrk. 3 i denna del respektive 1999/2000:Ub33 yrk. 5). Motionärerna anser att de utbildningsmoment som krävs för förskollärare och fritidspedagoger ryms inom den nuvarande poängramen 120 poäng.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Regeringen pekar i propositionen på att förskolan numera är en utbildningspolitisk angelägenhet med fokus både på omsorg och barns lärande. Den tidigare uppdelningen av läraruppdraget i kunskapsförmedling (skolan) och omsorg (förskolan och skolbarnsomsorgen) gäller inte längre. Kraven ökar på att förskollärare, fritidspedagoger och lärare i grundskolans tidigare årskurser arbetar tillsammans i uppdraget att främja barnens utveckling i olika avseenden. En fortsatt samverkan mellan förskola, förskoleklass, skola och fritidshem underlättas av att även förskollärare och fritidspedagoger får möjlighet att i sin utbildning fördjupa sig inom ett ämne eller ämnesområde, vilket möjliggörs genom förlängningen av utbildningstiden.

Moderaterna och Folkpartiet anser att *utbildningen av lärare för grundskolans tidigare år* däremot bör förlängas från 140 till 160 poäng (mot. 1999/2000:Ub34 yrk. 3 i denna del respektive 1999/2000:Ub35 yrk. 10). Folkpartiet påpekar särskilt att dessa lärare behöver omfattande kunskaper om barns läs- och skrivinlärning och därför bör få en förlängd utbildning (mot. 1999/2000:Ub801 yrk. 9).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Den nya strukturen för lärarutbildningen ger utrymme för lärosätena att erbjuda inriktningar som handlar om läs- och skrivinlärning. Inriktningarna om minst 40 poäng bör också enligt regeringens bedömning kunna erbjudas som kompetensutveckling för redan yrkesverksamma lärare. Utskottet anser att detta är angeläget.

Specifika ämnes- och kompetensprofiler

Yrkesämnena i gymnasieskolan

Utbildningen av lärare i gymnasieskolans yrkesämnena bör enligt Moderaterna vara längre än vad regeringen föreslagit (mot. 1999/2000:Ub34 yrk. 3 i denna del). Kristdemokraterna betonar vikten av goda möjligheter till validering bl.a. av yrkeskunskaper och vill att regeringen inte skjuter denna fråga på framtiden (mot. 1999/2000:Ub33 yrk. 10). De vill också att regeringen skall inrätta en renodlad lärlingsutbildning, med uppföljning i en yrkeshögskola (samma mot. yrk. 11).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Ett antal års relevant och varierad yrkeserfarenhet bör enligt regeringen utgöra bas för det framtida arbetet som lärare i yrkesämnen. Enligt en rapport från Skolverket, som refereras i Lärarutbildningskommitténs betänkande (SOU 1999:63 s. 160), minskade ansökningsvolymen till den praktisk-pedagogiska yrkeslärarutbildningen kraftigt när krav infördes på relevanta yrkesinriktade högskolekurser om minst 60 poäng. Detta skedde genom en ändring i examensordningen år 1996 (SFS 1996:913). Utbildningen omfattade därmed 100 poäng (varav 40 poäng praktisk-pedagogisk utbildning). Regeringens förslag är att den nya lärarexamen för lärare i yrkesämnen i gymnasieskolan skall omfatta 120 poäng, dvs. bli 20 poäng längre än enligt nuvarande regler. Den skall omfatta dels det allmänna utbildningsområdet på 60 poäng, dels högskoleutbildning om minst 60 poäng eller motsvarande i relevanta yrkesämnen. Yrkesteknisk högskoleutbildning (YTH) och kvalificerad yrkesutbildning (KY) nämns i detta sammanhang som användbar grund för en lärarexamen i yrkesämnen. Mot bakgrund av de rekryteringsproblem som redan visat sig med full styrka när utbildningen utökades till 100 poäng anser utskottet inte att riksdagen bör gå längre än regeringen gjort i fråga om förlängning av lärarutbildningen för lärare i gymnasieskolans yrkesämnen.

Frågor om validering och om organisationen av eftergymnasial yrkesutbildning kommer enligt vad utskottet har inhämtat från Utbildningsdepartementet att tas upp i en proposition längre fram under detta riksmöte. Riksdagen bör vänta med ställningstagande till dess regeringen har lagt fram sina förslag.

Teckenspråk

Kristdemokraterna föreslår i motion 1999/2000:Ub33 yrkande 7 ett tillkännagivande till regeringen om att *utbildningen av lärare i teckenspråk* skall ske med samma utgångspunkt som för andra språklärare.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet, eftersom det är tillgodosett med det som regeringen redovisat i propositionen.

Utbildning av lärare i teckenspråk för hörande elever kan i den föreslagna strukturen anordnas som en inriktning, på samma sätt som för övriga språk. I vilka ämnen de olika lärosätena skall ge utbildning brukar vanligen inte regleras centralt. Om det behövs för att säkerställa att utbildning i ett visst ämne eller ämnesområde verkligen kommer till stånd i tillräcklig omfattning, kan regeringen ge vissa lärosäten i särskilt uppdrag att anordna utbildningen. Det bör vara en fråga som regeringen avgör.

Även utbildning för specialskolans behov av lärare för döva och hörsel-skadade elever kan enligt regeringen ges inom den nya strukturen (prop. s. 62), med utnyttjande av både inriktning och specialisering. Den teckenspråkiga inriktning inom grundutbildningen på hur döva barn och unga lär, som finns vid Lärarhögskolan i Stockholm och Örebro universitet, bör enligt regeringens bedömning fortsätta.

Utbildning av ettämneslärare i praktisk-estetiska ämnen som hemkunskap, musik eller slöjd kan enligt propositionen förekomma även inom ramen för den nya lärarutbildningen. I synnerhet i mindre skolor och kommuner kan det vara svårt för en ettämneslärare att få heltidstjänst, men möjligheten att få en djup och/eller smal utbildning skall finnas, framhåller regeringen.

Kristdemokraterna och Folkpartiet är kritiska till propositionen när det gäller musklärarytutbildningen. Enligt motion 1999/2000:Ub33 (kd) skall musklärarytutbildning ske i nära samverkan med övrig lärarutbildning, men även i framtiden också i symbios med övriga muskläraryt- och musikerutbildningar. En stor del av musklärarytutbildningen sker med inriktning mot kommunal musikskola eller kulturskola och annan frivillig musikundervisning, framhåller motionärerna. De vill att riksdagen skall begära ett nytt förslag från regeringen om ettämneslärarutbildning (yrk. 8). Också Folkpartiet anser det viktigt att utbildningen av musklärare även i framtiden kan genomföras i anslutning till högre musikutbildningar vid musikhögskolorna. Utbildningen skall ha en konstnärlig inriktning och förbereda för mångsidig pedagogisk yrkesverksamhet inom olika skolformer, inte minst den kommunala musikskolan (mot. 1999/2000:Ub35 yrk. 12).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivande.

Regeringens förslag i propositionen gäller strukturen för den framtida lärarutbildningen för skolväsendet, däremot handlar det inte vare sig om lärarförsörjningen för den kommunala musikskolan, som inte är en del av det lagreglerade offentliga skolväsendet, eller om vilka lärosäten som skall anordna lärarutbildning av olika slag. Det framgår av propositionen att man även i den nya strukturen skall kunna utbilda sig till ettämneslärare i musik. Utskottet utgår från att t.ex. en musikhögskola skall kunna anordna utbildning till den nya lärarexamen i musik och utforma denna så att den också passar för lärarverksamhet i den kommunala musikskolan och annan musikpedagogisk verksamhet.

Lärare för vuxna

Kristdemokraterna tar i motion 1999/2000:Ub33 upp *utbildningen av lärare för vuxenundervisning*. De menar att det finns en risk för att ansvaret för det unika i vuxenpedagogiken flyter ut genom otydlighet i propositionen. Riksdagen bör begära förslag om att lärosätena skall få i uppgift att utforma en inriktning mot vuxenlärare (yrk. 9).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Regeringen har inte föreslagit att statsmakterna skall reglera vilka inriktningar och specialiseringar som skall finnas i den nya lärarutbildningen. Detta skall vara ett ansvar för de lärosäten som anordnar lärarutbildning och utbudet av inriktningar kan variera mellan dessa. Det framgår av propositionen att vuxenpedagogik skall kunna ingå i det allmänna utbildningsområdet, och att det är meningen att det skall finnas särskilda specialiseringar för de studenter som avser att undervisa vuxna. Utskottet räknar med att lärosä-

ten som har speciell kompetens när det gäller vuxenpedagogik kommer att se till att den kommer till användning i deras utbud av kurser inom de tre utbildningsområden som tillsammans utgör lärarutbildningen.

Lärares kompetensutveckling och andra frågor om läraryrket

Kompetensutveckling

Fortbildning av lärare i skolväsendet har förekommit ända sedan 1800-talet. År 1990 lagfästes en skyldighet för kommunerna att se till att fortbildning anordnas för den personal som har hand om utbildningen (prop. 1990/91:18, bet. UbU4, rskr. 96).

Regeringen föreslår i den nu aktuella propositionen en ändring i *lagregleringen av lärares kompetensutveckling*. I 2 kap. 7 § skollagen föreslås ordet *fortbildning* bytas ut mot ordet *kompetensutveckling*. Regeringen hänvisar till att ordet *kompetensutveckling* används i avtalet på skolområdet från år 1995, Avtal 2000, och där definieras som ”insatser som syftar till att utveckla lärares förmåga att skapa goda förutsättningar för elevernas lärande”. *Kompetensutveckling* är ett vidare begrepp än *fortbildning*, och rymmer enligt regeringen såväl ämnesbreddning som ämnesfördjupning, metodutveckling, arbetslagsutveckling, forskning och utvecklingsarbete samt annan verksamhetsutveckling av betydelse för förskolan, skolan och vuxenutbildningen. Begreppet inrymmer således både *fortbildning* och *vidareutbildning*.

Kristdemokraterna anser enligt motion 1999/2000:Ub33 att rätten till kompetensutveckling även skall omfatta förskolan, och de föreslår ett tillkännagivande till regeringen om detta (yrk. 12).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100) och avslår motionsyrkandet.

I den nuvarande skollagen finns ett kapitel om förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg. För denna verksamhet gäller endast 2 a kap. Bestämmelsen i 2 kap. 7 § om kommunens skyldighet att se till att fortbildning (eller i fortsättningen kompetensutveckling) anordnas, gäller alltså inte förskoleverksamheten eller skolbarnsomsorgen. En statlig kommitté arbetar för närvarande med översyn av skollagen. Kommittén skall bl.a. utreda om och i så fall föreslå hur förskolan kan bilda en egen skolform inom det offentliga skolväsendet för barn och ungdom (dir. 1999:15). Uppdraget skall redovisas senast den 1 maj 2001. Utskottet anser att resultatet av utredningen bör avväktas.

Moderata samlingspartiet framför i motion 1999/2000:Ub34 synpunkter på *kompetensutvecklingen av lärare*. Motionärerna anser att kommunerna och staten måste ställa adekvata utbildningsresurser till förfogande för den enskilde läraren samt bli mer aktiva i sin prioritering av nödvändiga insatser. Rektor bör årligen efter utvecklingssamtal upprätta en personlig kompetens- och utvecklingsplan för varje lärare, där det redovisas inom vilka områden läraren bör få fortbildning (yrk. 10).

Kristdemokraterna framhåller i motion 1999/2000:Ub277 (som väcktes under allmänna motionstiden 1999, alltså innan propositionen lades fram) att

lärarna måste få möjlighet att utvecklas både personligt och ämnesmässigt och att utvecklingsplaner för varje lärare bör tas fram (yrk. 9).

Centerpartiet anser enligt motion 1999/2000:Ub37 att de lokala skolstyrelserna bör bli delaktiga vid framtagandet av kompetensutvecklingsplaner (yrk. 14).

Folkpartiet föreslår i motion 1999/2000:Ub801 (som också lades fram under allmänna motionstiden 1999) ett tillkännagivande om att skolan har en skyldighet att erbjuda fortbildning och vidareutbildning för lärare. Motionärerna anser att en medveten plan för varje lärares ämnesfördjupning och pedagogiska fortbildning måste göras upp på skolorna och resurser avsätts (yrk. 13).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivande till regeringen.

Motionerna innehåller goda uppslag till hur skolor och kommuner kan hantera den skyldighet att ge personalen kompetensutveckling som de har enligt skollagen. Hur de skall gå till väga tillhör emellertid kommunernas kompetensområde och är inte något som bör regleras av statsmakterna.

Läraryrket

Vikten av att det skapas *karriärtjänster för lärare* lyfts fram i tre motioner från allmänna motionstiden 1999. I Kristdemokraternas motion 1999/2000:Ub236 sägs att läraryrkets status och den framtida rekryteringen av lärare bör främjas bl.a. genom att lärarna får lön för mödan och stimulans i form av tjänster med speciellt pedagogiskt ansvar (yrk. 5). Centerpartiet vill enligt motion 1999/2000:Ub810 att det inrättas specialisttjänster för lärare med erfarenhet och vidareutbildning. Tjänsterna skall inrättas för att utveckla det pedagogiska arbetet eller för att ge annan undervisning (yrk. 3). Folkpartiet påpekar i motion 1999/2000:Ub801 att utvecklingsmöjligheter sannolikt höjer attraktionskraften i läraryrket. Därför behövs karriärtjänster, som kan handla om att bli lektor, mentor för någon yngre lärare, huvudlärare, ämnesansvarig eller få en pedagogisk ledarfunktion på skolan (yrk. 2).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivande till regeringen.

Vilka slag av läraryrket som skall förekomma i kommunerna regleras inte av statsmakterna. Varje kommun ansvarar själv för att organisera verksamheten på det sätt som kommunen bedömer lämpligt för att nå de mål för skolan som statsmakterna har lagt fast i skollag, läroplaner m.fl. nationella styrdokument. Utskottet anser nu, liksom när liknande yrkanden tidigare har behandlats i riksdagen, att det är viktigt att lärarna ges goda utvecklingsmöjligheter.

Våren 2000 inbjöd Utbildningsdepartementet, Läraförbundet, Lärarnas Riksforbundet, Skolledarna och Svenska Kommunforbundet alla kommuner i landet att anmäla intresse för att delta i ett stort skolutvecklingsprojekt, kallat Attraktiv skola – en utvecklande organisation. Dess mål är bl.a. att finna nya utvecklings- och karriärmöjligheter för lärare. Under hösten kommer 25–30 kommuner att väljas ut för att delta i projektet, som skall pågå i fem år med början år 2001. De deltagande kommunerna förväntas enligt inbjudan identi-

fiera förbättringsområden lämpliga för karriärtjänst/utvecklingsuppdrag samt säkerställa att ett tillräckligt antal lärare får möjlighet till olika slags karriärtjänst.

Moderaterna, Kristdemokraterna, Centerpartiet och Folkpartiet för i sina motioner liksom tidigare år fram förslag om införande av *lärarcertifikat* som en åtgärd för att säkra kvaliteten i skolans undervisning.

Enligt motion 1999/2000:Ub34 (m) yrkande 7 skall lärarcertifikat utfärdas på grundval av examensbevis från föreskriven högskoleutbildning samt bevis om genomgången kompetensutveckling, fortbildning och eventuell yrkespraktik. Beslutet, som skall vara överklagbart, kan enligt motionärerna fattas av rektor eller en fristående lärarnämnd. Certifikatet bör var tidsbegränsat och medföra skyldighet för läraren och skolan att uppfylla sina åtaganden enligt den individuella utvecklingsplan som har lagts upp.

Kristdemokraterna vill enligt motion 1999/2000:Ub33 att en lärarlegitimation skall införas bl.a. för att ge en ”morot” åt de lärarstuderande att slutföra utbildningen till lärarexamen (yrk. 6 delvis). Införandet av legitimation skall enligt motionärerna kunna ske i samarbete med de två lärarorganisationerna.

Centerpartiet framför i motion 1999/2000:Ub37 förslag om ett lärarcertifikat, som skall införas i samverkan med lärarorganisationer och kommunförbund (yrk. 13). Frågan om det behövs ytterligare någon formell reglering bör övervägas ytterligare, anför motionärerna. Motsvarande yrkande framställs i Centerpartiets motion 1999/2000:Ub810, som väcktes under allmänna motionstiden 1999 (yrk. 2).

Folkpartiet vill enligt motion 1999/2000:Ub35 ha en lärarlegitimation, som skall utfärdas efter godkänd utbildning och genomgången praktik och kunna återkallas vid tydliga fall av misskötsel. En instans liknande Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, vars beslut kan överklagas, skulle enligt motionärerna vara bra för kvaliteten (yrk. 7). Motsvarande yrkande framställs i Folkpartiets motion 1999/2000:Ub801, som väcktes under allmänna motionstiden 1999 (yrk. 3).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Motsvarande förslag har behandlats av riksdagen ett flertal gånger, senast i betänkande 1998/99:UbU1. Då liksom tidigare hänvisade utskottet till att Lärarutbildningskommitténs förslag borde avvaktas. I kommitténs betänkande, som lades fram senare, diskuteras inte tanken på lärarcertifikat annat än i en reservation av ledamoten som representerade Moderaterna och i ett särskilt yttrande av ledamoten som representerade Folkpartiet.

Motionärernas motivering för förslagen om lärarlegitimation eller lärarcertifikat är att de vill slå vakt om att undervisningen i skolan bedrivs av kvalificerad personal med adekvat utbildning. Enligt utskottets mening säkerställs detta genom bestämmelserna i skollagen om kommunernas skyldighet att använda personal med utbildning avsedd för den undervisning läraren huvudsakligen skall bedriva, i kombination med examensordningens – såväl den nuvarande som den som skall utfärdas till följd av förslagen i propositionen – föreskrift att examensbevis om en lärarexamen skall innehålla uppgift om för vilken undervisning utbildningen är avsedd. Kommunerna har också ett i skollagen fastlagt ansvar för att den personal som har hand om

undervisningen får kompetensutveckling. Staten har ett viktigt ansvar för att följa upp hur dessa bestämmelser efterlevs. Uppgifter om antalet lärare som saknar pedagogisk högskoleutbildning finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem. Verket har nyligen publicerat en undersökning om vilken utbildning och erfarenhet som obehöriga lärare har. Utskottet utgår från att Skolverket också i sin tillsyn över skolverksamheten beaktar bl.a. hur kommunerna lever upp till sina lagfästa skyldigheter i dessa hänseenden.

Behovet av *stöd till nyexaminerade lärare* lyfts fram i tre motioner.

Kristdemokraterna framför i motionerna 1999/2000:Ub275 yrkande 18 och 1999/2000:Ub277 yrkande 3 förslag om ett tillkännagivande till regeringen att en nyexaminerad lärare under sitt första tjänstgöringsår bör ha tillgång till en erfaren mentor och tid för samtal med mentorn. Enligt den senare motionen bör de nyexaminerades arbetssituation ses över och översynen leda till konkreta åtgärder.

I motion 1999/2000:Ub32 (s) föreslår motionären en introduktionsperiod för nyutbildade lärare. Hon anser att lärarutbildningarna bör få i uppdrag att följa upp de lärare som examineras. Det bör ske i samverkan med kommunerna under introduktionsperioden, t.ex. genom seminarier.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden till regeringen.

Åtgärder som de motionärerna pläderar för kan vara mycket lämpliga, men de tillhör kommunernas ansvar som arbetsgivare, inte statens. Utskottet är inte berett att föreslå ett särskilt åliggande för de statliga lärosäten som utbildar lärare att följa upp de nyexaminerade. Däremot anser utskottet att en samverkan mellan lärarutbildningarna och kommunerna för att stödja de nyutbildade lärarna med stor fördel kan äga rum t.ex. inom ramen för regionala pedagogiska utvecklingscentrum.

Tre motioner från allmänna motionstiden 1999 tar mer allmänt upp frågan om *läraryrkets status*.

Kristdemokraterna föreslår i motion 1999/2000:Ub275 ett tillkännagivande till regeringen om att uppvärdera lärarrollen. Den vikt samhället lägger vid att få kompetenta och engagerade lärare borde även visa sig lönemässigt, skriver motionärerna (yrk. 17). Samma tanke framförs i motion 1999/2000:Ub277 (kd), där motionären också pekar på andra åtgärder för att uppvärdera läraryrket: möjlighet att kombinera lärartjänst med forskning och möjlighet att kombinera lärartjänst med annat arbete (yrk. 1).

Folkpartiet framhåller i motion 1999/2000:Ub801 vikten av att värna läraryrkets kompetens. Motionärerna menar att politiker inte skall lägga sig i det pedagogiska arbetet, och att styrelser med lekmän och elever aldrig kan få besluta om pedagogiska och ämnesteoritiska frågor i skolan (yrk. 14).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden till regeringen.

Även de åtgärder som föreslås i Kristdemokraternas motionsyrkanden tillhör kommunernas kompetensområde, inte statens. Utskottet är inte berett att förorda att ansvarsfördelningen i dessa avseenden skall förändras.

Det pågår försöksverksamhet med lokala styrelser med föräldramajoritet i grundskolan och den obligatoriska särskolan och med elevmajoritet i gymna-

sieskolan och den kommunala vuxenutbildningen. Försöksverksamheterna har beslutats av riksdagen (prop. 1995/96:157, bet. UbU9, rskr. 259 respektive prop. 1996/97:109, bet. UbU10, rskr. 222). I båda fallen är det noga reglerat vilka beslut som den kommunala styrelsen för respektive utbildning får överlåta på sådan lokal styrelse (SFS 1996:605 resp. 1997:642). Enligt utskottets uppfattning ger inte Folkpartiets motion anledning för riksdagen att nu begära ytterligare reglering på detta område. Frågan om vad som skall regleras av statsmakterna när det gäller skolväsendet är huvudämnet för den pågående översynen av skollagen.

Forskningsstrategi för lärarutbildning

När utskottet hösten 1996 föreslog riksdagen att begära att en parlamentarisk utredning om lärarutbildningen skulle tillsättas, framhöll utskottet bl.a. att ett flexibelt system för lärarutbildning som även omfattar fortbildning, vidareutbildning och forskning är nödvändigt för att möjliggöra ett livslångt lärande (bet. 1996/97:UbU1 s. 66). Lärarutbildningskommittén fick av regeringen i uppdrag att lämna förslag bl.a. om lärarutbildningens forskningsanknytning. I kommitténs betänkande handlar det tolfte kapitlet om en forskningsstrategi för lärarutbildning och pedagogisk yrkesverksamhet.

Regeringen förklarar i propositionen att den delar kommitténs bedömning att det behövs en stärkt och breddad vetenskaplig bas för lärarutbildningen med relevans för den pedagogiska yrkesverksamheten. Ett viktigt skäl till att stärka forskningen och forskarutbildningen är enligt regeringen att öka och bredda kunskaperna kring lärande och pedagogiskt arbete, så att läraryrket kan utvecklas. Medan antalet studenter inom lärarutbildningen utgör drygt 10 % av antalet studenter i högskolan, är antalet doktorander registrerade i forskarutbildning med anknytning till lärarutbildning bara 2 % av det totala antalet doktorander.

Enligt regeringen skall resurserna för forskning och forskarutbildning i anslutning till lärarutbildningen och den pedagogiska yrkesverksamheten öka. Det skall ske genom att berörda lärosäten får i uppdrag att inom sina ramar vidta åtgärder för att förstärka sådan verksamhet. Vidare skall Vetenskapsrådet tillföras resurser att fördela till forskningsprogram som i nationell konkurrens bedöms ha stort vetenskapligt värde, och resurser skall fördelas till lärosäten som i samverkan med andra lärosäten bygger upp forskarskolor i nära anslutning till lärarutbildningen. I dessa forskarskolor skall universitet och högskolor samverka med varandra. Regeringen begär riksdagens godkännande av detta.

Det framgår av propositionen att regeringen räknar med att universitet och högskolor skall avsätta en betydligt större andel av sina statliga anslag än i dag till forskning och forskarutbildning som anknyter till lärarutbildningarna. I budgetpropositionen för år 2001, som riksdagen kommer att behandla senare under hösten, meddelas att regeringen tänker ålägga samtliga universitet och högskolor med lärarutbildning att i årsredovisningen redovisa vilka åtgärder de vidtagit för att förstärka forskning och forskarutbildning inom lärarutbildningens område.

Förslaget från Lärarutbildningskommittén att utbildningsvetenskap skall inrättas som ett nytt vetenskapsområde har inte vunnit regeringens gehör. Regeringen hänvisar till att systemet med resurstilldelning till lärosätena för forskning och forskarutbildning inom fyra breda vetenskapsområden, i stället för som tidigare inom elva olika slag av fakulteter, är ganska nytt. Avsikten med det nya systemet var att lärosätena skulle få ökade möjligheter att göra egna prioriteringar i fråga om forskning och forskarutbildning och bättre förutsättningar att bedriva fakultets- och ämnesövergripande forskning. Utvecklingen går också, enligt regeringen, i riktning mot ytterligare samverkan mellan vetenskapsområdena.

Vetenskapsrådets fördelning av medel till forskningsprogram inom det utbildningsvetenskapliga området bör enligt regeringens bedömning göras av en utbildningsvetenskaplig kommitté inom rådet. Majoriteten av ledamöterna i denna kommitté skall, liksom inom de tre ämnesråden under Vetenskapsrådet, utgöras av forskare.

Regeringen avser att följa utvecklingen av den utbildningsvetenskapliga forskningen och att senast år 2004 initiera en genomgripande utvärdering av denna.

Moderata samlingspartiet anser enligt motion 1999/2000:Ub34 att en för lärarutbildningen relevant forskning bäst stärks genom att lärarutbildningen successivt blir en mer integrerad del av universitet och högskolor samt genom att lärarutbildningen vinnlägger sig om att stärka det vetenskapliga inslaget. Motionärerna motsätter sig den föreslagna kommittén inom Vetenskapsrådet (yrk. 4 delvis).

Kristdemokraterna och Centerpartiet anser att lärosätena måste tillföras nya medel för forskningsuppbyggnad inom lärosätena (mot. 1999/2000:Ub33 yrk. 13 och 20 respektive 1999/2000:Ub37 yrk. 10). Annars finns risk för att den måste ske på bekostnad av indragning på annan forskning och att den då inte får det stöd och den uppbackning inom lärosätena som behövs.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen godkänner vad regeringen föreslagit om principerna för ökade resurser för forskning och forskarutbildning med anknytning till lärarutbildningen samt avslår de nu refererade motionsyrkandena.

När det gäller forskning som det är ett starkt nationellt intresse att förstärka, måste det enligt utskottets mening vara möjligt att slå vakt om den både genom specialorgan inom forskningsrådsorganisationen och genom att lärosätena åläggs att göra omprioriteringar.

Regeringen har återkommit till resurser för forskning med anknytning till lärarutbildningarna dels i forskningspropositionen (prop. 2000/01:3 *Forskning och förnyelse*), dels i budgetpropositionen för år 2001 (prop. 2000/01:1). Dessa kommer att behandlas av riksdagen längre fram under hösten.

Centerpartiet föreslår i motion 1999/2000:Ub37 ett tillkännagivande till regeringen om att högskolorna bör stimuleras att genomföra *doktorsprogram för sina icke disputerade lärare*. Högskoleverket bör enligt motionärerna få i uppdrag att utreda hur detta kan ske (yrk. 11).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Om vikten av att öka andelen forskarutbildade som medverkar i lärarutbildningen har utskottet samma uppfattning som motionärerna. Den delas också av regeringen, vilket framgår av propositionen. Där sägs också att regeringen avser att löpande under ett antal år följa utvecklingen av bl.a. andelen forskarutbildade lärare inom lärarutbildningen (prop. s. 41). Behovet av särskilda uppdrag till lärosätena eller till Högskoleverket bör enligt utskottets mening bedömas av regeringen.

I motioner från Moderata samlingspartiet (mot. 1999/2000:Ub34 yrk. 12) och Folkpartiet (mot. 1999/2000:Ub35 yrk. 5, 1999/2000:Ub294 yrk. 26 och 1999/2000:Ub801 yrk. 1) tas vikten av fler *lektorstjänster i skolväsendet* upp. Moderaterna konstaterar att för att det skall bli fler lektorstjänster måste villkoren för kvalificerade lärartjänster förbättras. Detta är, medger de, primärt skolhuvudmännens ansvar, men regeringen bör i särskild ordning återkomma med förslag till initiativ som leder till att fler lektorstjänster inrättas. Enligt Folkpartiet måste utvecklingen mot allt färre forskarutbildade lärare i skolan brytas. En plan bör upprättas där målet skall vara att var tionde gymnasielärare har minst licentiatexamen. I den senast väckta motionen sägs att målet skall uppnås senast år 2010.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden till regeringen.

Riksdagen har behandlat motionsyrkanden av motsvarande innehåll många gånger, senast i betänkande 1998/99:UbU3. Om vikten av att det finns lärare med forskarutbildning i skolväsendet har utskottet, liksom tidigare, samma uppfattning som motionärerna. Detta är ett av skälen till att fler personer behöver genomgå forskarutbildning. Både införandet av examensmål för forskarutbildningen och ändringen av villkoren för forskarutbildningen, som beslutades hösten 1997, hade till syfte att antalet som avlägger doktorsexamen skulle öka.

Att inrätta tjänster i skolväsendet ligger utanför regeringens och riksdagens kompetens. Bakom projektet Attraktiv skola – en utvecklande organisation, som nämnts tidigare i detta betänkande, ligger en gemensam avsiktsförklaring från skolministern och skolans olika parter. I denna sägs bl.a. att forskningsanknytning och kompetensutveckling är av stor betydelse för att stärka läraryrket som profession. Utskottet ser med tillfredsställelse att det nu pågår en samverkan, där bl.a. kommunerna som skolans huvudmän deltar.

Styrning av lärarutbildningen

Lärarutbildningen betraktas sedan lång tid som ett av de styrmedel som statsmakterna har för att åstadkomma en över hela landet likvärdig skola (se t.ex. prop. 1989/90:41 s. 6). Regeringen styr numera tillgången på lärare av olika slag genom att sätta upp examensmål för lärarexamina inom de kompetensområden där det kan befaras en brist. Kvalifikationskraven för att bli lärare styrs av regeringen genom examensordningen på samma sätt som när det gäller alla andra yrkesexamina. Inom ramen för examensordningens krav har de olika universiteten och högskolorna ansvaret för att organisera och genomföra lärarutbildningen.

Lärosätena har en betydande frihet att bestämma om sin egen inre organisation. Lärarutbildningskommittén bedömde det så att den organisation som flera högskolor valt för lärarutbildningen efter 1993 inte har varit ändamålsenlig för att ta emot signaler från vare sig staten eller omvärlden och inte heller för att utveckla ett samspel med organ utanför högskolan. Kommittén föreslog därför att statsmakterna skulle besluta att det vid berörda lärosäten skall finnas en fakultetsnämnd eller annat särskilt organ för att ta ett samlat ansvar för lärarutbildningen.

Regeringen föreslår i propositionen att det förs in en bestämmelse i högskolelagen 2 kap. 5a § om att samtliga lärosäten med lärarutbildning skall inrätta ett särskilt organ för lärarutbildning. Detta organ skall ha det samlade ansvaret för grundutbildning och forskning (vid lärosäten med vetenskapsområde även forskarutbildning) för lärarutbildning. I organet skall enligt regeringen även ingå externa representanter. Regeringen avser att i högskoleförordningen föra in bestämmelser om sammansättningen av organet.

Moderata samlingspartiet vill enligt motion 1999/2000:Ub34 avslå förslaget om särskilt organ (yrk. 4 delvis). Lärarhögskolorna skall själva kunna besluta i liknande frågor om sin organisation, heter det i motionen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434) och avslår motionsyrkandet.

Mot bakgrund av de iakttagelser och bedömningar som gjorts av Lärarutbildningskommittén och även av andra som utvärderat lärarutbildningen anser utskottet att det finns skäl för den specialreglering i högskolelagen som regeringen har föreslagit.

Rekrytering och antagning till lärarutbildning

Regeringen anser att det bör vidtas åtgärder för att få en bred *rekrytering av lärare* inom alla undervisningsområden och en lärarkår som så långt möjligt speglar befolkningens sammansättning samt för att tillgodose specifika rekryteringsbehov.

Rekryteringen av lärare till skolväsendet tas upp i tre motioner.

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 1999/2000:Ub227 ett tillkännagivande till regeringen i denna fråga. För att man skall kunna rekrytera och behålla lärare och erbjuda dem stimulerande utvecklingsmöjligheter krävs det enligt motionärerna en modernisering och förnyelse av skolan som arbetsplats. Tydligare karriärvägar bör införas, och läraryrket bör öppnas för personer som vill byta yrke utan att behöva studera på lärarhögskola och för studerande med skilda ämnesinriktningar. Det kommunala skolmonopolet måste brytas, anser motionärerna (yrk. 9).

Folkpartiet framhåller i motionerna 1999/2000:Ub35 yrkande 8 och 1999/2000:Ub801 yrkande 4 att det behövs särskilda rekryteringsinsatser för att undvika lärarbrist. Man bör bl.a. aktivt rekrytera yrkesgrupper med akademisk utbildning och med uppgifter som tangerar lärarens och anordna utbildning för dem i samarbete med kommuner och lärarhögskolor. I den förstnämnda motionen skriver Folkpartiet också att en förkortad lärarutbildning (för den som redan har akademisk ämnesutbildning) normalt skall om-

fatta 40 poäng – inte 60 poäng som det allmänna utbildningsområdet enligt regeringens förslag omfattar (yrk. 9).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden till regeringen.

I propositionen redovisas pågående insatser för att rekrytera officerare till vidareutbildning till lärare och åtgärder som har vidtagits för att rekrytera lärarstudenter med utländsk bakgrund. Riksdagen har enligt utskottets mening inte vare sig anledning till eller underlag för att närmare bestämma vilka grupper som man skall vända sig till eller hur omfattande vidareutbildning de behöver.

Moderata samlingspartiet och Centerpartiet tar upp frågan om *kraven på kunskaper i svenska för antagning till lärarutbildning*. Samma krav på gedigna kunskaper i svenska bör enligt Moderaterna gälla oavsett studentens bakgrund (mot. 1999/2000:Ub34 yrk. 13). Centerpartiet anser att man inte skall sänka kraven på kunskaper i svenska (mot. 1999/2000:Ub810 yrk. 7).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Det finns enligt utskottets mening inte någon anledning att befara att kraven på kunskaper i svenska för tillträde till lärarutbildning kommer att sänkas. I standardbehörigheten för tillträde till de nuvarande utbildningarna till grundskollärare och gymnasielärare ingår det att man skall ha lägst godkänt betyg i Svenska B eller Svenska som andraspråk B. Samma krav ställs när en person med utländsk lärarutbildning hos Högskoleverket begär behörighetsbevis för att kunna utöva läraryrket här. Hösten 2000 blir för första gången de nationella proven i gymnasieskolan obligatoriska. Enligt vad utskottet har inhämtat kommer samma prov att ges för Svenska B som för Svenska som andraspråk B. Både Högskoleverket och Verket för högskoleservice (som på lärosätenas vägnar har hand om antagningen till flertalet nuvarande lärarutbildningar) jämför godkänt resultat på det s.k. TISUS (test i svenska för utländska studenter) med Svenska B.

För att undvika att personer som inte är lämpliga för yrket antas till lärarutbildning anser Moderata samlingspartiet att det bör finnas någon form av anlags- eller *lämplighetstest för antagning* till sådan utbildning (mot. 1999/2000:Ub34 yrk. 5).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet om tillkännagivande till regeringen med hänvisning till att en proposition om rekrytering till högre utbildning är aviserad att läggas fram i början av nästa kalenderår.

Studieorganisation

Det är regeringens avsikt att det skall ankomma på universiteten och högskolorna att organisera lärarutbildningen på det sätt som fordras för att förnya utbildningen och för att i övrigt nå uppsatta mål och tillgodose kraven i fråga om rekrytering av olika grupper och valmöjligheter under studiegången. Enligt regeringens bedömning bör huvudalternativet vara att den studerande under utbildningens gång har möjlighet att välja fortsatt inriktning av examen, men man skall också kunna redan från början välja ett program av en bestämd omfattning och inriktning.

Den *verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen* bör enligt Kristdemokraterna starta redan under första terminen (mot. 1999/2000:Ub33 yrk. 4). Det är viktigt att det blir ett samspel mellan lärarutbildningen och praktikskolorna. Studenten bör kunna tillbringa delar av den verksamhetsförlagda tiden utomlands.

Centerpartiet anser att den verksamhetsförlagda tiden bör läggas i sammanhållna perioder, att fristående skolor bör ingå i lärarutbildningarnas nätverk när det gäller den verksamhetsförlagda delen av utbildningen och att alla kommuner bör bli delaktiga i dessa delar av lärarutbildningen (mot. 1999/2000:Ub37 yrk. 6, 7 och 8).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena med hänvisning till att de rör utbildningens närmare organisation, som varje lärosäte självt bör ta ansvar för att bestämma.

Det allmänna utbildningsområdet

Enligt Kristdemokraterna bör *det allmänna utbildningsområdet* utformas så att det kan läsas i en följd som ett akademiskt ämne och därmed bli öppet för alla studerande (mot. 1999/2000:Ub33 yrk. 1). Centerpartiet framför i motion 1999/2000:Ub37 ett antal förslag om organisationen av det allmänna utbildningsområdet. Motionärerna anser att de tre ämnena pedagogik, didaktik och metodik skall vara synliga i beskrivningen av området (yrk. 1), att fördelningen mellan centrala kunskapsområden och tvärvetenskapliga ämnesstudier bör avgöras lokalt (yrk. 2), att de tvärvetenskapliga ämnesstudierna i huvudsak bör förläggas till senare delen av utbildningen (yrk. 3), att de ämnen som ingår i dessa studier innehållsmässigt skall kunna definieras för att senare kunna tillgodoräknas som ämnesstudier (yrk. 4) och att olika kulturella uttrycksformer bör utgöra ett angeläget kunskapsområde för alla lärare (yrk. 9).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

De studieorganisatoriska frågor som motionärerna tagit upp hör till det som enligt det gällande styrsystemet för högskolan skall avgöras av respektive lärosäte.

Övriga frågor om studieorganisationen

Kristdemokraterna föreslår i motion 1999/2000:Ub33 att det skall utformas ett system för etappvis inläsning av lärarexamen (yrk. 6 delvis).

Centerpartiet vill enligt motion 1999/2000:Ub37 att det av kursplanerna för inriktningar och specialiseringar skall framgå hur stor del av dessa som kan tillgodoräknas för ytterligare studier i det aktuella ämnet (yrk. 5).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

De frågor som motionärerna tar upp tillhör det som enligt det gällande styrsystemet för högskolan skall avgöras av respektive lärosäte.

Specialpedagogik bör enligt regeringen ingå som ett moment inom det allmänna utbildningsområdet, och alltså i utbildningen av alla lärare, oavsett deras inriktning på viss åldersgrupp eller vissa ämnen. Ytterligare specialpedagogisk utbildning skall kunna anordnas inom ramen för utbildningsområdena inriktning och specialisering.

Liksom hittills skall det för den som avlagt en lärarexamen finnas en påbyggnadsutbildning som leder till specialpedagogexamen. En påbyggnadsutbildning omfattande 60 poäng svarar enligt regeringen väl mot de krav som ställs på en specialpedagog.

Kristdemokraterna föreslår i motion 1999/2000:Ub33 ett tillkännagivande om att behovet av specialpedagogisk kompetens i kommunerna kommer att öka i och med nedläggningen av vissa statliga specialskolor (yrk. 15). Folkpartiet pläderar i motion 1999/2000:Ub35 för en tydligt definierad speciallärarutbildning (yrk. 11). Påbyggnadsutbildningen till specialpedagogexamen är inriktad på uppgiften att vara ett stöd för de andra lärarna på skolan, inte i första hand att hjälpa elever, skriver motionärerna. De anser att det behövs en utbildning för att hjälpa elever med behov av stöd, enskilt eller i mindre grupp.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Den nya lärarutbildning som regeringen föreslår i propositionen kommer att förstärka den specialpedagogiska kompetensen bland alla lärare i skolorna mycket påtagligt. Specialpedagogik skall ingå i det allmänna utbildningsområdet för alla lärarstuderande. Vidare ges möjlighet att välja specialpedagogik som inriktning och/eller specialisering. På så sätt kan blivande lärare skaffa sig kompetens att i vanliga skolor särskilt ägna sig åt elever med behov av specialpedagogiska insatser. Inriktningar och specialiseringar skall kunna väljas även av redan utbildade lärare för kompetensutveckling, vilket utskottet anser mycket angeläget. I den nyligen framlagda budgetpropositionen för år 2001 har regeringen anmält sin avsikt att ge några lärarutbildningar i uppdrag att anordna kompetensutveckling för redan utbildade och verksamma lärare i specialpedagogik (prop. 2000/01:1 utg.omr. 16 s. 39).

De tillkännagivanden som motionärerna begär är inte behövliga.

Massmedier och informationsteknik

Regeringen framhåller att informationstekniken (IT) i dag är ett betydelsefullt verktyg för lärande och en kraft för pedagogisk förnyelse. Användningen av IT bör därför vara ett viktigt inslag i lärarutbildningen. Användningen bör relateras till kunskap om media, kommunikation, informationsbearbetning, källkritik, juridik, etik och skapande verksamhet. Eleverna måste få insikter i den påverkan de blir utsatta för och ges förmåga att hantera denna. Ett forskningsprogram kallat Lärande och IT har växt fram, finansierat av Stiftelsen för kunskaps- och kompetensutveckling. Det skall pågå under tiden 2000–2007.

Regeringen lägger inte fram några förslag för riksdagen att ta ställning till i detta ämne.

I sin motion 1999/2000:Ub33 påpekar Kristdemokraterna vikten av att undervisningen också inrymmer etiska frågeställningar (yrk. 16). Motionärerna framhåller att datorerna inte skall ersätta andra pedagogiska metoder utan vara komplement. Datorn kan inte heller ersätta mänsklig kontakt.

I motion 1999/2000:Ub802 (c, m, kd, fp) framhåller ledamöter från fyra partier att lärarutbildningen bör vara så utformad att IT-hjälpmiddel på ett bra sätt utnyttjas i undervisningen. Förutom pedagogik rör det sig om innehållet i läroplanerna, skriver motionärerna.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena om tillkännagivanden.

Fyrpartimotionen, som väcktes under allmänna motionstiden 1999, är tillgodosedd med vad regeringen skriver i den senare framlagda propositionen. Även det kristdemokratiska yrkandet är enligt utskottets mening tillgodosett med vad regeringen har anfört.

Alternativ pedagogik samt fristående anordnare av lärarutbildning

Regeringen är positiv till metodiska och pedagogiska profileringar av lärarutbildningen och därmed av skolverksamheten, eftersom det speglar elevernas olika behov och svarar mot ett intresse hos både föräldrar och lärare. Montessoripedagogik och waldorfpedagogik nämns i propositionen som exempel på sådana möjliga profileringar. Den nya strukturen för lärarutbildningen ger enligt regeringens bedömning utrymme för studenter som är intresserade av att profilera sig mot en alternativ pedagogik. Det kan ske inom ramen för utbildningsområdena inriktning och specialisering. Det ankommer enligt regeringens uppfattning på lärosätena att genom sitt kursutbud tillgodose studenternas och det allmännas intresse på denna punkt. Regeringen förutsätter ett nära samarbete med företrädare för aktuella pedagogiska profileringar. Högskolans uppgift att ge utbildning som bygger på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet är en viktig princip i detta samarbete, påpekar regeringen.

Kristdemokraterna anser enligt motion 1999/2000:Ub33 att regeringen borde ha medverkat till att *alternativ pedagogik inom ramen för den nya lärarutbildningen* kan bli mer tillgänglig. Det skulle kunna ske genom att regeringen ger särskilda uppdrag till vissa lärosäten, anser motionärerna (yrk. 17).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

I förslaget till ny lärarutbildning betonas just möjligheterna till pedagogisk profilering med alternativ pedagogik. Det är enligt utskottets mening en god ordning att högskolorna har stor frihet och stort ansvar för att själva bestämma om sitt utbud av kurser och program. Om regeringen anser att det är ett nationellt intresse att en viss utbildning kommer till stånd och att det behövs garantier för att så sker, kan den ge särskilda uppdrag åt ett eller flera lärosäten. Detta sker normalt i regleringsbrev, som beslutas av regeringen. Utskottet anser inte att riksdagen bör ta över regeringens bedömning av sådana frågor.

Moderata samlingspartiet framhåller i motion 1999/2000:Ub34 att skolutvecklingen gagnas av alternativ pedagogik. Det är rimligt att etablerad kompetens tas till vara. Därför menar motionärerna att regeringen bör pröva frågan om att ge *Rudolf Steinerhögskolan* ett särskilt *uppdrag* vad beträffar utbildning och forskning i waldorfpedagogik. De finansiella formerna bör lösas i detta sammanhang. De problem som Rudolf Steinerhögskolan har fått gör att det även behövs ett stöd övergångsvis, och regeringen bör återkomma till den frågan senast i budgetpropositionen, anser motionärerna (yrk. 11).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Rudolf Steinerhögskolan beviljades av regeringen våren 1996 statsbidrag för en påbyggnadsutbildning i waldorfpedagogik på 40 poäng, avsedd för studerande som hade avlagt en lärarexamen. Vid samma tillfälle avslög regeringen Rudolf Steinerhögskolans ansökningar om att få utfärda vissa lärarexamina enligt högskoleförordningen. Dessa ansökningar hade prövats av det dåvarande Kanslersämbetet, som avstyrkt examensrätt för dessa examina med hänvisning till brister när det gäller lärarkompetens, vetenskapligt förhållningssätt och bibliotek.

Den påbyggnadsutbildning som Rudolf Steinerhögskolan beviljades statsbidrag för skulle inledas hösten 1996. Statsbidraget var beräknat för 100 helårsstudenter. Statsbidrag av samma omfattning beräknades för de två följande läsåren. När det sedermera visade sig att antalet studerande varit betydligt lägre både läsåret 1996/97 och de två följande läsåren, aktualiserade Utbildningsdepartementet frågan om att återkräva en del av statsbidraget. De icke utnyttjade platserna i påbyggnadsutbildningen under de två första läsåren motsvarar i statsbidrag 4,2 miljoner kronor. För budgetåren 1999 och 2000 har statsbidraget minskats genom avräkning av belopp som svarar mot de icke utnyttjade utbildningsplatserna. Minskningen har begränsats av att Rudolf Steinerhögskolan efter ansökan har beviljats 2,3 miljoner kronor för upprustning av bibliotek, inköp av datorer m.m. samt (enligt beslut i december 1999) 200 000 kr för vidmakthållande av kapacitet för lärarutbildning med waldorfinriktning. I ett beslut i juni 2000 att upphöra med utbetalning av statsbidraget angav regeringen sin avsikt att, efter riksdagens ställningstagande till den proposition som utskottet här behandlar, återkomma med ett slutligt ställningstagande i fråga om dispositionen av överskjutande medel. De överskjutande medlen är av tillräcklig storlek för att garantera att utbildning av berörda studenter kan genomföras även läsåret 2000/01. I regleringsbrev för år 2000 angav regeringen att medelstillelningen till Rudolf Steinerhögskolan senare skulle komma att justeras på grundval av antalet utnyttjade årsstudieplatser. I budgetpropositionen för år 2001, som riksdagen senare kommer att ta ställning till, beräknas 1,5 miljoner kronor engångsvis till Rudolf Steinerhögskolan för en påbyggnadsutbildning i waldorfpedagogik för högst 50 helårsstudenter hösten 2001.

Regeringen gav i september 1997 i uppdrag till Högskoleverket (HSV) att i samarbete med Lärarhögskolan i Stockholm (LHS) och Stiftelsen Rudolf Steinerhögskolan utarbeta en utbildningsplan för en grundskolläroterutbildning som uppfyller kraven för anställning både i den offentliga grundskolan och i fristående skolor med waldorfinriktning. Sedan HSV redovisat ett förslag till

sådan utbildningsplan fick LHS i uppdrag att i samarbete med Stiftelsen Rudolf Steinerhögskolan utarbeta en kursplan för denna utbildning.

I mars 1998 fick HSV ett ytterligare uppdrag att utarbeta underlag för utbildningsplaner för övriga lärarkategorier som kan finnas i en waldorfskola, t.ex. gymnasielärare och lärare i praktisk-estetiska ämnen. Kursmomenten i waldorfpedagogik skulle enligt regeringsbeslutet genomföras av Stiftelsen Rudolf Steinerhögskolan.

Rapporterna från uppdragen till HSV överlämnades av regeringen till Lärarutbildningskommittén.

Dessa uppdrag har föranlett ett samarbete mellan Stiftelsen Rudolf Steinerhögskolan och LHS som från LHS sida beskrivs som tätt. Samarbetet har bl.a. resulterat i att LHS erbjudit sina studenter kurser från Rudolf Steinerhögskolan inom utrymmet för valbara kurser. Inför vårterminen 2000 erbjöds tre sådana kurser. Antalet anmälda till var och en av kurserna var dock alltför litet, och kurserna kunde därför inte genomföras. Om de hade kommit till stånd, skulle de ha finansierats av LHS anslag.

Ett antal motioner tar upp andra frågor om *lärarutbildning hos fristående utbildningsanordnare*.

Moderata samlingspartiet föreslår ett tillkännagivande om att regeringen bör tillåta fristående lärarhögskolor med pedagogisk och specialpedagogisk profilering. Staten bör noga pröva förutsättningarna för att ställa sådana utbildningar under statlig tillsyn och tilldela dem statsbidrag. Det finns dock ingen anledning att kräva samma innehåll som för statliga utbildningar, heter det i motionen (mot. 1999/2000:Ub34 yrk. 8). Ambitionen med sådana fria lärarutbildningar är att stimulera nödvändig utveckling inom undervisningssektorn.

Även Kristdemokraterna och Folkpartiet anser att man bör ge examensrätt till fristående privata lärarutbildningar (mot. 1999/2000:Ub33 yrk. 18 respektive 1999/2000:Ub35 yrk. 13). I folkpartimotionen sägs också att fristående högskolor som beviljas examensrätt för lärarutbildning med alternativ pedagogik också skall få samma statliga stöd som statliga högskolor. Lärarlegitimationen skall kunna erbjudas lärare som genomgått fristående lärarutbildning.

Motion 1999/2000:Ub31 (mp) handlar om waldorfskolornas lärarförsörjning. Kompetent att bedöma vad som bör krävas för behörighet som waldorflärare är enligt motionären rimligen Rudolf Steinerhögskolan. Utbildningen av waldorflärare bör därför bedrivas där. Målet är enligt motionären att Rudolf Steinerhögskolan beviljas examensrätt.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Sedan år 1993 finns det en lagfäst ordning för hur fristående utbildningsanordnare skall kunna få rätt att utfärda sådana examina som regleras i högskoleförordningen. Enligt lagen om tillstånd att utfärda vissa examina (1993:792) krävs, för att en enskild utbildningsanordnare skall få rätt att utfärda examina som tillhör den grundläggande högskoleutbildningen, att utbildningen vilar på vetenskaplig eller konstnärlig grund. Dessutom skall utbildningen svara mot de särskilda krav för den aktuella examen som ställs i examensordningen (bilaga 2 till högskoleförordningen). Frågan om examens-

rätt avgörs av regeringen efter att Högskoleverket har prövat ansökan och yttrat sig. Det finns ingen automatisk koppling mellan beslut om examensrätt och beslut om statsbidrag till anordnaren. Det vanliga är att regeringen även föreslår riksdagen att anvisa medel för statsbidrag. I allmänhet beslutar regeringen även att studenterna i den utbildning som har beviljats examensrätt får rätt till statliga studiemedel. Både frågan om statsbidrag och frågan om studiemedel är dock saker som måste prövas tillsammans med andra budgetfrågor. Utskottet är inte berett att förorda att det skapas en automatisk koppling mellan dessa frågor och beslut om examensrätt.

Lagen om tillstånd att utfärda vissa examina handlar om sådana examina som regeringen med stöd av högskolelagen har meddelat föreskrifter om. Det finns inget som hindrar en fristående utbildningsanordnare att dela ut examina med andra benämningar, men de har då ingen officiell högskolestatus. Detta utesluter inte att regeringen kan göra studenter även i sådan utbildning studiestödsberättigade, om regeringen anser det motiverat. Så har t.ex. skett med lärarutbildning vid Rudolf Steinerhögskolan, som hittills inte har haft examensrätt enligt den nyss nämnda lagen.

Examensrätt till fristående anordnare av utbildning till den nya lärarexamen kommer alltså att kunna ges av regeringen efter prövning av Högskoleverket. Förutsättningen är då bl.a. att utbildningen bedrivs på vetenskaplig grund och att den svarar mot de krav för lärarexamen som anges i examensordningen. Dessa krav skall alltså vara desamma, oavsett om utbildningen anordnas av ett statligt lärosäte eller en enskild fysisk eller juridisk person. Utskottet anser att denna ordning bör bestå. Riksdagen bör inte uttala sig om vilka enskilda utbildningsanordnare som bör beviljas examensrätt.

I moderatmotionen framskyftar tanken att alternativa lärarutbildningar som ges av fristående utbildningsanordnare skall kunna ställas under statlig tillsyn och få statsbidrag utan att det ställs samma krav på innehållet som när det gäller statliga utbildningar. Utskottet anser att om de fristående utbildningarna skall leda till lärarexamen, skall liksom hittills examensordningens krav gälla där på samma sätt som vid statliga lärosäten. Som framgår av propositionen kommer den nya examensordningen att ge avsevärt ökat utrymme för pedagogisk profilering och specialisering. Om det är fråga om att utbildningen skall leda till något annat slag av examen, som inte är reglerad av regeringen med stöd av högskolelagen, uppkommer frågan om huruvida den som har denna examen kan användas av kommuner för undervisning i det offentliga skolväsendet för barn och ungdom, i enlighet med skollagens 2 kap. 3 och 4 §§. Utskottet påminner om att det pågår översyn av skollagen i en parlamentariskt sammansatt kommitté.

Rektorsutbildning och utbildning i ledarskap

Det är regeringens bedömning att det krävs en utveckling av skolledarkompetensen i riktning mot att skolledaren skall kunna skapa handlingsutrymme för lokal skolutveckling, arbeta med förändringar och verka i en förskola och skola som är mångkulturell. Ledarrollen gentemot lärarna har också förtydligats, både som en följd av de statliga styrdokumenterna men även som en följd av gällande avtal på lärarområdet. En expertgrupp har tillsatts av Utbild-

ningsdepartementet för att diskutera skolledares ansvar och befogenheter och skapa förutsättningar för ett bättre ledarskap. Den skall redovisa sitt arbete senast den 30 maj 2001.

Enligt regeringen har staten anledning att ta ett särskilt ansvar för vissa delar av rektors utbildning. Regeringen anser att Statens skolverk även i fortsättningen bör erbjuda en befattningsutbildning till i första hand nyutnämnda rektorer och ledare för de verksamheter som omfattas av läroplanerna Lpfö 98, Lpo 94 och Lpf 94. Skolverket kommer att få i uppdrag att förnya innehållet i den nuvarande rektorsutbildningen, som liksom hittills skall ges på uppdragsbasis av vissa lärosäten. Den skall kunna utgöra del av lärosätenas påbyggnadsutbildning med inriktning mot *ledarskap i en utbildningsorganisation*.

Några lärosäten bör enligt regeringen få i särskilt uppdrag att intensifiera arbetet med att vidareutveckla den påbyggnadsutbildning som finns.

Regeringen lägger i dessa frågor inte fram något förslag för riksdagen att ta ställning till.

Kristdemokraterna föreslår i motion 1999/2000:Ub33 att utbildningsledarskap skall införas som ett akademiskt ämne (yrk. 19). I motion 1999/2000:Ub36 (s) föreslår motionärerna att Falun skall bli ett av lärosätena för den nya påbyggnadsutbildningen.

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandena.

Akademiska ämnen införs numera inte genom statsmaktsbeslut. Det finns inte anledning för riksdagen att återinföra en sådan ordning. Utskottet delar regeringens uppfattning att det inom en rad skilda ämnen finns kunskap som bör ingå som en vetenskaplig bas i en ledarutbildning inom utbildningsområdet.

Vilka lärosäten som bör få särskilda uppdrag av olika slag bör enligt utskottets mening avgöras av regeringen, inte av riksdagen.

Genomförande

De lagändringar som utskottet i det föregående har tillstyrkt avses träda i kraft den 1 juli 2001. Regeringen beräknar att ett *genomförande av lärarutbildningsreformen* kan påbörjas i högskolan fr.o.m. samma *tidpunkt*.

Centerpartiet anser enligt motion 1999/2000:Ub37 att det bör finnas en valmöjlighet att vänta med genomförandet till den 1 juli 2002 (yrk. 12).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Utöver lagändringarna kommer reformen att medföra ändringar i högskoleförordningen. Det är regeringens sak att utforma både ändringarna och de ikraftträdande- och övergångsbestämmelser som behövs.

Övrigt

Moderata samlingspartiet föreslår i motion 1999/2000:Ub34 ett tillkännagivande till regeringen om att *tjänsterna på lärarhögskolorna bör tidsbegränsas*. Det skulle underlätta samverkan och dialog mellan lärarutbildningen och skolan, anser motionärerna (yrk. 6).

U t s k o t t e t föreslår att riksdagen avslår yrkandet.

Riksdagen tog för tre år sedan ställning till regeringens proposition *Högskolans ledning, lärare och organisation* (prop. 1996/97:141, bet. 1997/98: UbU3, rskr. 12). En grundtanke bakom regeringens förslag där var att de regler som gäller för den övriga arbetsmarknaden i fråga om tidsbegränsning av anställning i princip bör kunna tillämpas även på lärare inom högskolan. Utskottet ställde sig bakom denna bedömning och avstyrkte bl.a. ett yrkande från Moderaterna om att lärartjänsterna vid universitet och högskolor i princip borde vara tidsbegränsade. Riksdagen följde utskottet. Det som anförs i den nu aktuella motionen ger inte anledning för utskottet att ändra sin inställning.

Numera finns det vid alla lärosäten som anordnar lärarutbildning regionala centrum för skolutveckling, där de olika intressenterna på området samverkar. Dessa centrum är forum för erfarenhetsutbyte mellan skola, högskola, kommun och andra intressenter i det omgivande samhället. Inom ramen för denna samverkan bedrivs en rad projekt av utvecklingskaraktär.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *avslag på propositionen*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub34 yrkande 1 och 1999/2000:Ub35 yrkande 1,
res. 1 (m, fp) – delvis
2. beträffande *en samlad lärarutbildning och resurserna för denna*
att riksdagen med avslag på motionerna 1999/2000:Ub33 yrkandena 2 och 3, 1999/2000:Ub34 yrkandena 2 och 9, 1999/2000:Ub35 yrkandena 2–4 och 6, 1999/2000:Ub277 yrkande 2 och 1999/2000:Ub801 yrkandena 5, 7 och 10 godkänner vad regeringen förordat,
res. 2 (m) – delvis
res. 3 (kd) – delvis
res. 4 (fp) – delvis
3. beträffande *längden på utbildningen av förskollärare och fritidspedagoger*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub33 yrkande 5 och 1999/2000:Ub34 yrkande 3 i denna del,
res. 5 (m, kd, fp)
4. beträffande *utbildningen av lärare för grundskolans tidigare år*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub34 yrkande 3 i denna del, 1999/2000:Ub35 yrkande 10 och 1999/2000:Ub801 yrkande 9,
res. 1 (m, fp) – delvis
5. beträffande *utbildningen av lärare i gymnasieskolans yrkesämnen*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub33 yrkandena 10 och 11 och 1999/2000:Ub34 yrkande 3 i denna del,
res. 2 (m) – delvis
res. 3 (kd) – delvis
6. beträffande *utbildningen av lärare i teckenspråk*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub33 yrkande 7,
res. 3 (kd) – delvis

7. beträffande *utbildningen av ettämnslärare i praktisk-estetiska ämnen*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub33 yrkande 8 och 1999/2000:Ub35 yrkande 12,

res. 3 (kd) – delvis

res. 4 (fp) – delvis

8. beträffande *utbildningen av lärare för vuxenundervisning*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub33 yrkande 9,

res. 3 (kd) – delvis

9. beträffande *lagregleringen av lärares kompetensutveckling*

att riksdagen med avslag på motion 1999/2000:Ub33 yrkande 12 antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100),

res. 3 (kd) – delvis

10. beträffande *kompetensutveckling av lärare i övrigt*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub34 yrkande 10, 1999/2000:Ub37 yrkande 14, 1999/2000:Ub277 yrkande 9 och 1999/2000:Ub801 yrkande 13,

res. 2 (m) – delvis

res. 3 (kd) – delvis

res. 6 (c) – delvis

res. 4 (fp) – delvis

11. beträffande *karriärtjänster för lärare*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub236 yrkande 5, 1999/2000:Ub801 yrkande 2 och 1999/2000:Ub810 yrkande 3,

res. 7 (kd, c, fp)

12. beträffande *lärarcertifikat*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub33 yrkande 6 i denna del, 1999/2000:Ub34 yrkande 7, 1999/2000:Ub35 yrkande 7, 1999/2000:Ub37 yrkande 13, 1999/2000:Ub801 yrkande 3 och 1999/2000:Ub810 yrkande 2,

res. 2 (m) – delvis

res. 3 (kd) – delvis

res. 6 (c) – delvis

res. 4 (fp) – delvis

13. beträffande *stöd till nyexaminerade lärare*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub32, 1999/2000:Ub275 yrkande 18 och 1999/2000:Ub277 yrkande 3,

res. 3 (kd) – delvis

14. beträffande *läraryrkets status*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub275 yrkande 17, 1999/2000:Ub277 yrkande 1 och 1999/2000:Ub801 yrkande 14,

res. 3 (kd) – delvis

res. 4 (fp) – delvis

15. beträffande *forskningsstrategi för lärarutbildning*

att riksdagen med avslag på motionerna 1999/2000:Ub33 yrkandena 13 och 20, 1999/2000:Ub34 yrkande 4 i denna del och 1999/2000:Ub37 yrkande 10 godkänner vad regeringen föreslagit om principerna

för ökade resurser för forskning och forskarutbildning med anknytning till lärarutbildningen,

2000/01:UbU3

res. 2 (m) – delvis

res. 8 (kd, c)

16. beträffande *doktorsprogram för icke disputerade lärarutbildare* att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub37 yrkande 11,

res. 6 (c) – delvis

17. beträffande *lektorstjänster i skolväsendet* att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub34 yrkande 12, 1999/2000:Ub35 yrkande 5, 1999/2000:Ub294 yrkande 26 och 1999/2000:Ub801 yrkande 1,

res. 2 (m) – delvis

res. 4 (fp) – delvis

18. beträffande *styrningen inom lärosätena av grundläggande lärarutbildning och forskning som knyter an till sådan utbildning* att riksdagen med avslag på motion 1999/2000:Ub34 yrkande 4 i denna del antar regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434),

res. 2 (m) – delvis

19. beträffande *rekrytering av lärare* att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub35 yrkandena 8 och 9, 1999/2000:Ub227 yrkande 9 och 1999/2000:Ub801 yrkande 4,

res. 2 (m) – delvis

res. 4 (fp) – delvis

20. beträffande *kraven på kunskaper i svenska för antagning till lärarutbildning* att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub34 yrkande 13 och 1999/2000:Ub810 yrkande 7,

res. 2 (m)

21. beträffande *lämplighetstest vid antagning till lärarutbildning* att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub34 yrkande 5,

res. 2 (m) – delvis

22. beträffande *den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen* att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub33 yrkande 4 och 1999/2000:Ub37 yrkandena 6–8,

res. 3 (kd) – delvis

res. 6 (c) – delvis

23. beträffande *det allmänna utbildningsområdet i lärarutbildningen i övrigt* att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub33 yrkande 1 och 1999/2000:Ub37 yrkandena 1–4 och 9,

res. 3 (kd) – delvis

res. 6 (c) – delvis

24. beträffande *studieorganisationen i övrigt* att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub33 yrkande 6 i denna del och 1999/2000:Ub37 yrkande 5,

res. 3 (kd) – delvis

res. 6 (c) – delvis

25. beträffande *specialpedagogisk utbildning*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub33 yrkande 15 och
1999/2000:Ub35 yrkande 11,

res. 3 (kd) – delvis

res. 4 (fp) – delvis

26. beträffande *massmedier och informationsteknik*
att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub33 yrkande 16 och
1999/2000:Ub802 yrkande 1,

res. 3 (kd) – delvis

27. beträffande *alternativ pedagogik inom ramen för den nya lärar-
utbildningen*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub33 yrkande 17,

res. 3 (kd) – delvis

28. beträffande *uppdrag till Rudolf Steinerhögskolan*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub34 yrkande 11,

res. 9 (m, kd, c, fp)

29. beträffande *lärarutbildning hos fristående utbildningsanordnare
i övrigt*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub31, 1999/2000:Ub33
yrkande 18, 1999/2000:Ub34 yrkande 8 och 1999/2000:Ub35 yr-
kande 13,

res. 2 (m) – delvis

res. 3 (kd) – delvis

res. 4 (fp) – delvis

30. beträffande *utbildning i ledarskap inom en utbildningsorgani-
sation*

att riksdagen avslår motionerna 1999/2000:Ub33 yrkande 19 och
1999/2000:Ub36,

res. 3 (kd) – delvis

31. beträffande *tidpunkt för lärarutbildningsreformens genomfö-
rande*

att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub37 yrkande 12,

res. 6 (c) – delvis

32. beträffande *tidsbegränsning av lärarutbildarnas tjänster*
att riksdagen avslår motion 1999/2000:Ub34 yrkande 6.

res. 2 (m) – delvis

Stockholm den 12 oktober 2000

På utbildningsutskottets vägnar

Jan Björkman

I beslutet har deltagit: Jan Björkman (s), Britt-Marie Danestig (v), Beatrice Ask (m), Eva Johansson (s), Inger Lundberg (s), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Tomas Högstöm (m), Torgny Danielsson (s), Lennart Gustavsson (v), Erling Wälivaara (kd), Gunnar Goude (mp), Sofia Jonsson (c), Ulf Nilsson (fp), Agneta Lundberg (s), Anders Sjölund (m) och Nils-Erik Söderqvist (s).

Reservationer

1. Avslag på propositionen, m.m. (mom. 1 och 4) – m, fp

Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Tomas Högstöm (m), Ulf Nilsson (fp) och Anders Sjölund (m) anför:

Genom den ”förnyelse” av lärarutbildningen som föreslås i propositionen minskas kravet på lärarnas ämneskunskap. Den eftersträvade breddningen av läraryrket sker på bekostnad av gedigen ämnesfördjupning. Detta riskerar att sänka läraryrkets status ytterligare. Det krävs goda ämneskunskaper för att en lärares undervisning skall bli omväxlande och mindre läroboksbunden. Vi anser därför att riksdagen bör bifalla motionerna 1999/2000:Ub34 yrkande 1 och 1999/2000:Ub35 yrkande 1 och därmed *avslå propositionen*.

En av de viktigaste och svåraste läraruppgifterna är att ge de små barnen en bra skolstart. Utbildningen av *lärare för grundskolans tidigare år* bör därför *förlängas*, så att dessa lärare kan få mer omfattande kunskaper om barns läs- och skrivinlärning. Riksdagen bör med anledning av motionerna 1999/2000:Ub34 yrkande 3 i denna del, 1999/2000:Ub35 yrkande 10 och 1999/2000:Ub801 yrkande 9 som sin mening ge regeringen detta till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att riksdagen under momenten 1 och 4 bort hemställa

1. beträffande *avslag på propositionen*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub34 yrkande 1 och 1999/2000:Ub35 yrkande 1 avslår propositionen,

4. beträffande *utbildningen av lärare för grundskolans tidigare år*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ub34 yrkande 3 i denna del, 1999/2000:Ub35 yrkande 10 och 1999/2000:Ub801 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

2. En samlad lärarutbildning och resurserna för denna, m.m. (mom. 2, 5, 10, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 29 och 32) – m

Beatrice Ask (m), Lars Hjertén (m), Tomas Högstöm (m) och Anders Sjölund (m) anför:

Vi har i det föregående yrkat avslag på propositionen, som innebär *en samlad lärarutbildning*. Erfarenheterna visar att läraryrket blir svårare och att kraven på en god lärare blir alltmer komplexa. Morgondagens skola kräver olika sorters lärare. Lärarutbildningen skall lägga en bas för arbetet som lärare i skolan, men det är omöjligt för enskilda individer att behärska samtliga de

kunskapsområden som krävs för att eleverna skall få en god utbildning. Behovet av speciallärare är ett exempel på att särskilt utbildade pedagoger alltså har en plats i skolans vardag. Vår vision är inte en sammanhållen utbildning oavsett uppgift, utan en gedigen, kvalificerad och profilerad lärarutbildning, med modern ledarskapsprofil som ger förmåga både att leda och att samverka med andra. Fokus i lärarutbildningen skall vara att läraren skall behärska de kunskaper som han eller hon skall förmedla till eleverna, något som vi menar att regeringen har glömt bort. Vår utgångspunkt är att lärarutbildningarna skall vara flera, och att ämnesinnehållet skall stärkas. Navet i utbildningen, oavsett ingång, skall vara ett allmänt utbildningsområde med pedagogiskt och didaktiskt innehåll om minst 40 poäng, varav 10 poäng bör vara verksamhetsförlagda. Därutöver skall utbildningen omfatta kursfordringar om 60 till 80 poäng med tyngdpunkt på det eller de ämnen läraren avser att arbeta med. Minst 10 poäng bör vara verksamhetsförlagda. I likhet med vad som gäller inom många andra utbildningar skall studenten redovisa ett examensarbete om 10 poäng. Det är av stor vikt att alla lärarstuderande lär sig principerna bakom och de praktiska tillvägagångssätten när det gäller utvärdering, uppföljning och betygssättning. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkandena 2 och 9 som sin mening ge regeringen till känna.

Enligt regeringens förslag skall *utbildningen av lärare i gymnasieskolans yrkesämnen* omfatta 120 poäng. Detta är enligt vår mening nödvändigt, men inte tillräckligt. Lärare i yrkesämnena behöver en längre utbildning. Lärare i gymnasieskolan skall inte ha den kortaste utbildningen av alla lärarkategorier. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 3 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

Att i skollagen byta ur ordet "fortbildning" mot "*kompetensutveckling*" är ett viktigt, men inte ett tillräckligt steg. Det har generellt sett inte skett några förändringar eller förbättringar sedan kommunerna tog över ansvaret för lärarnas fortbildning. Fortbildningsanordnarna, kommunerna och staten måste ställa adekvata fortbildningsresurser till förfogande för den enskilde läraren och bli mer aktiva i sin prioritering av nödvändiga insatser. Kompetensutvecklingen skall ingå i den utvecklingsstrategi som fastställs för den enskilda skolan. Rektor bör årligen efter utvecklingssamtal upprätta en personlig kompetens- och utvecklingsplan för varje lärare. Regeringen vill använda lärares kompetensutveckling bl.a. som en arbetsmarknadsmässig utjämningsfaktor, nämligen genom att lärare för en åldersgrupp vidareutbildas för en annan åldersgrupp. Vi avvisar bestämt detta synsätt på kompetensutvecklingen. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 10 som sin mening ge regeringen till känna.

Vi förordar införande av ett *lärarcertifikat* i flera delar. Certifikatet skall dels innehålla examensbevis från föreskriven högskoleutbildning, dels visa genomgången kompetensutveckling, fortbildning och eventuell yrkespraktik. På grundval av sådant underlag kan beslut om utfärdande av certifikat fattas. Beslutet, som skall vara överklagbart, kan fattas av rektor eller av en fristående lärarnämnd. Certifikatet bör tidsbegränsas, förslagsvis till fem år, och skall medföra en ömsesidig skyldighet för skolan och för läraren att se till att den individuella utvecklingsplan som lagts upp också följs. Med infö-

randet av ett lärarcertifikat skapas ett system för kontinuerlig kvalitetskontroll och kompetenshöjning, samtidigt som läraryrkets status höjs. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna.

I regeringens *forskningsstrategi för lärarutbildningen* ingår bl.a. att en särskild kommitté inom Vetenskapsrådet skall inrättas för att fördela resurser till forskning med anknytning till lärarutbildningen och pedagogisk yrkesverksamhet. Vi delar uppfattningen att lärarutbildningen skall bygga på vetenskaplig grund och att forskningsinsatserna måste stärkas. Däremot anser vi att förslaget om den särskilda kommittén är en organisatorisk åtgärd utan egentligt syfte, och därför avvisar vi det. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 4 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

Behovet av *lektorer i skolväsendet* har påpekats i flera sammanhang. En förutsättning för att det skall bli fler lektorstjänster är att villkoren förbättras. Det ankommer i första hand på skolor och skolhuvudmän att svara för detta, men vi anser också att regeringen i särskild ordning skall återkomma med förslag till initiativ som leder till inrättande av fler lektorstjänster. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 12 som sin mening ge regeringen till känna.

Det finns ingen anledning att staten skall föreskriva hur *styrningen inom lärosätena av grundläggande lärarutbildning och forskning som knyter an till sådan utbildning* skall organiseras. Enligt vår uppfattning skall lärarhögskolorna ha självständighet att besluta kring liknande frågor. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 4 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

För att kunna *rekrytera*, behålla och erbjuda lärarna stimulerande utvecklingsmöjligheter krävs en modernisering och förnyelse av skolan som arbetsplats. Tydligare karriärvägar bör införas, bl.a. genom att fler lektorstjänster inrättas, och läraryrket bör öppnas för individer som vill byta yrke och för studerande med skilda ämnesinriktningar. Det kommunala skolmonopolet måste brytas. Vad vi här har anfört bör riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ub227 yrkande 9 som sin mening ge regeringen till känna.

Kraven på kunskaper i svenska för antagning till lärarutbildning får inte sänkas. Det är oerhört viktigt att få in fler personer i lärarkåren med invandrarbakgrund, men Socialstyrelsen har i en rapport visat att bra kunskaper i svenska är avgörande för hur väl invandrare integreras i Sverige. Samma krav på grundläggande kunskaper i svenska skall gälla oavsett studentens bakgrund. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub34 yrkande 13 och 1999/2000:Ub810 yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna.

Det finns exempel på att studenter har antagits till lärarutbildning och fått fullfölja utbildningen, trots att de inte är lämpliga för yrket. För att undvika detta bör man ha någon form av anlags- eller *lämplighetstest vid antagning till lärarutbildning*. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

I en reservation tillsammans med Kristdemokraterna, Centern och Folkpartiet (res. 9) pläderar vi för ett uppdrag till Rudolf Steinerhögskolan. Vi anser

att *lärarutbildning hos fristående utbildningsanordnare* kan stimulera nödvändig utveckling inom undervisningssektorn. Staten bör noga pröva förutsättningarna för att ställa sådana, alternativa, lärarutbildningar under statlig tillsyn och tilldela dem statsbidrag. Däremot finns det ingen anledning att ställa samma krav på innehållet som görs när det gäller statliga utbildningar. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna.

Genom *tidsbegränsning av lärarutbildarnas tjänster* skulle rörligheten bland lärarutbildare bli större. Det skulle underlätta en önskvärd dialog och samverkan mellan lärarutbildningen och skolan. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 6 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 2, 5, 10, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 29 och 32 bort hemställa

2. beträffande *en samlad lärarutbildning och resurserna för denna* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkandena 2 och 9, med anledning av motion 1999/2000:Ub35 yrkande 4 och med avslag på motionerna 1999/2000:Ub33 yrkandena 2 och 3, 1999/2000:Ub35 yrkandena 2, 3 och 6, 1999/2000:Ub277 yrkande 2 och 1999/2000:Ub801 yrkandena 5, 7 och 10 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

5. beträffande *utbildningen av lärare i gymnasieskolans yrkesämnen* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 3 i denna del och med avslag på motion 1999/2000:Ub33 yrkandena 10 och 11 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

10. beträffande *kompetensutveckling av lärare i övrigt* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 10, med anledning av motionerna 1999/2000:Ub277 yrkande 9 och 1999/2000:Ub801 yrkande 13 och med avslag på motion 1999/2000:Ub37 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

12. beträffande *lärarcertifikat* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 7 och med anledning av motionerna 1999/2000:Ub33 yrkande 6 i denna del, 1999/2000:Ub35 yrkande 7, 1999/2000:Ub37 yrkande 13, 1999/2000:Ub801 yrkande 3 och 1999/2000:Ub810 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

15. beträffande *forskningsstrategi för lärarutbildning* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 4 i denna del, med anledning av regeringens förslag om principer för ökade resurser till forskning och forskarutbildning med anknytning till lärarutbildningen och med avslag på motionerna 1999/2000:Ub33 yrkandena 13 och 20 samt 1999/2000:Ub37 yrkande 10 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

17. beträffande *lektorstjänster i skolväsendet*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 12 och med anledning av motionerna 1999/2000:Ub35 yrkande 5, 1999/2000:Ub294 yrkande 26 och 1999/2000:Ub801 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

18. beträffande *styrningen inom lärosätena av grundläggande lärarutbildning och forskning som knyter an till sådan utbildning*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 4 i denna del och med avslag på regeringens förslag till lag om ändring i högskolelagen som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

19. beträffande *rekrytering av lärare*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ub35 yrkandena 8 och 9, 1999/2000:Ub227 yrkande 9 och 1999/2000:Ub801 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

20. beträffande *kraven på kunskaper i svenska för antagning till lärarutbildning*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub34 yrkande 13 och 1999/2000:Ub810 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

21. beträffande *lämplighetstest vid antagning till lärarutbildning*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

29. beträffande *lärarutbildning hos fristående utbildningsanordnare i övrigt*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 8 och med anledning av motionerna 1999/2000:Ub31, 1999/2000:Ub33 yrkande 18 och 1999/2000:Ub35 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

32. beträffande *tidsbegränsning av lärarutbildarnas tjänster*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub34 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts.

3. En samlad lärarutbildning och resurserna för denna, m.m. (mom. 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29 och 30) – kd

Yvonne Andersson (kd) och Erling Wälivaara (kd) anför:

Vi kristdemokrater ställer oss i grunden positiva till förslaget om *en samlad lärarexamen*. Den flexibla utbildning som regeringen föreslår har flera fördelar, men vi vill markera att en flexibel lärarutbildning inte innebär att ämneskompetensen kan väljas bort. Propositionen borde också ha medverkat till klarhet när det gäller vari skolans värdegrund består, men det gör den inte. Inte heller kan vi acceptera att som regeringen nu gör enbart ange behörighetskraven för samhällskunskap och svenska. Det skapar en otydlighet om vad som gäller inom andra ämnen. Blivande lärare behöver både ämnesför-

djupning och lärarkunskap, i vilken ingår både pedagogiska och didaktiska moment. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkandena 2 och 3 och med anledning av motion 1999/2000:Ub277 yrkande 2 som sin mening ge regeringen till känna. Vi konstaterar att regeringens förslag i maj 2000 innebär att det blir en gemensam utbildning för lärare från år 7 t.o.m. gymnasiet, något som vi förordade i vår motion från allmänna motionstiden 1999.

När det gäller *utbildningen av lärare i gymnasieskolans yrkesämnen* är det viktigt att det utvecklas goda möjligheter till validering av yrkeskunskaper förvärvade utanför högskolan. Regeringen får inte skjuta denna fråga ytterligare på framtiden. Det är för oss också viktigt att regeringen på allvar inser vikten av den praktiska kunskapen och inrättar en renodlad lärlingsutbildning, med uppföljning av en yrkeshögskola. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkandena 10 och 11 som sin mening ge regeringen till känna.

Vi anser att *utbildning av lärare i teckenspråk* skall ske med samma utgångspunkt som för andra språklärare. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna.

Regeringen bör enligt vår mening återkomma med ett nytt förslag om *utbildning av ettämnslärare i praktisk-estetiska ämnen*. Musiklärarutbildning för barn- och ungdomsskolan skall ske i nära samverkan med övrig lärarutbildning, så att musikläraren blir en lärare med samma förutsättningar, bakgrund och status som övriga lärare i skolan. Men musiklärarutbildningen bör även i framtiden ske i symbios med övriga musiklärar- och musikerutbildningar. För att fungera som musiklärare krävs långt drivna musikaliska färdigheter, som det måste ges utrymme för inom musiklärarutbildningen. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna.

Utbildningen av lärare för vuxenundervisning skall enligt regeringens förslag ske genom att studenter väljer särskilda specialiseringar för dem som avser att undervisa vuxna. Vi menar – liksom tidigare – att det unika inom vuxenpedagogiken måste fokuseras, och att det finns risk för att ansvaret för denna flyter ut genom otydlighet i propositionen. Lärosätena bör få i uppgift att utforma en inriktning mot vuxenlärare. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 9 som sin mening ge regeringen till känna.

Att rätten till *kompetensutveckling* säkerställs är oerhört angeläget. Denna rätt skall självfallet också omfatta förskolans personal. Den omfattas dock inte av regeringens förslag till *lagreglering*. Regeringen bör därför återkomma till riksdagen med förslag om ändring av skollagen på denna punkt. Vad vi här har anfört bör riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ub33 yrkande 12 som sin mening ge regeringen till känna.

När det gäller *kompetensutveckling av lärare* vill vi framhålla att även lärare behöver känna lust inför sitt arbete. Den skapas inte genom att frånta dem fortbildning i sina ämnen. Vill vi se entusiastiska lärare måste vi medverka till att de får möjlighet att utvecklas både personligt och ämnesmässigt. Utvecklingsplaner för varje lärare bör tas fram. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub277 yrkande 9 som sin mening ge regeringen till känna.

Ett *lärarcertifikat* kan enligt vår mening bli en morot för dem som genomgår lärarutbildning i etapper att färdigutbilda sig. Införandet av en lärarlegitimation bör kunna ske i samarbete med de två lärarorganisationerna och då bli startpunkten för en diskussion om vilka kriterier som skall ligga till grund för olika lönesättning. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 6 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

Nyexaminerade lärare har en mycket utsatt situation och behöver *stöd*. Förutom ett reellt fungerande mentorsystem, där även ömsesidig tid för handledning ingår, krävs att de nyexaminerades arbetssituation ses över och att översynen leder till konkreta åtgärder. Detta bör riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub275 yrkande 18 och 1999/2000:Ub277 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

Vill vi se att fler utbildar sig till lärare, stannar i yrket och dessutom brinner för sitt arbete, måste *läraryrkets status* höjas. Löneutvecklingen i yrket måste vara reell, och även den personliga utvecklingen i yrket måste säkerställas. Möjligheter att kombinera lärararbetet med annan verksamhet, t.ex. forskning, kan vara en lösning. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub277 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

En av de stora förtjänsterna med regeringens förslag till lärarutbildning är betoningen av den *verksamhetsförlagda tiden*. Vi vill i sammanhanget markera vikten av att även skolor i kommuner som inte själva inrymmer någon lärarutbildning får möjlighet att delta i lärarutbildande verksamhet. Alla som tar emot lärarstudierande bör också erbjudas handledning. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

Det allmänna utbildningsområdet i lärarutbildningen bör enligt vår mening utformas så att det kan läsas i en följd som ett akademiskt ämne, öppet för alla studerande. Det bör också finnas möjlighet att koncentrera dessa studier till ett år. Denna möjlighet bör även ges yrkesverksamma obehöriga lärare. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 1 som sin mening ge regeringen till känna.

När det gäller *studieorganisationen i övrigt* anser vi att det skall utformas möjligheter att genomgå lärarutbildningen i etapper, vilket skulle motverka risken för avhopp. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 6 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

Vid de statliga specialskolorna finns en *koncentrerad specialpedagogisk kompetens*. När riksdagen – mot Kristdemokraternas vilja – har beslutat att lägga ned flera specialskolor och lägga ett större ansvar på de funktionshindrade elevernas hemkommuner, uppkommer det ett behov av utökad specialpedagogisk kompetens i kommunerna. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 15 som sin mening ge regeringen till känna.

Lärarutbildningen när det gäller *massmedier och informationsteknik* bör inrymma också de etiska bedömningar som varje användare måste lära sig att göra inför mötet med den nya tekniken. Datorerna skall inte ersätta andra pedagogiska metoder i skolan, utan utgöra komplement till dessa. Datorerna

kan heller aldrig ersätta mänsklig kontakt, vilket är särskilt viktigt ju yngre barnen är. Vad vi här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 16 som sin mening ge regeringen till känna.

Utbildning i *alternativ pedagogik inom ramen för den nya lärarutbildningen* bör göras mera tillgänglig genom att regeringen uppdrar åt vissa lärarhögskolor att anordna sådan utbildning. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 17 som sin mening ge regeringen till känna.

I en reservation tillsammans med Moderaterna, Centern och Folkpartiet (res. 9) pläderar vi för ett uppdrag till Rudolf Steinerhögskolan. Förutom möjligheten att studera alternativ pedagogik inom ramen för den nya lärarutbildningen bör det finnas möjlighet till *lärarutbildning hos fristående utbildningsanordnare*. Regeringen bör ge examensrätt till fristående privata lärarutbildningar. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 18 som sin mening ge regeringen till känna.

I propositionen föreslås att den nuvarande påbyggnadsutbildningen i *ledarskap inom en utbildningsorganisation* skall utvecklas vidare inom högskolan. För att denna utbildning skall bli tillgänglig för alla föreslår vi att utbildningsledarskap införs som ett nytt akademiskt ämne. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 19 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under momenten 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29 och 30 bort hemställa

2. beträffande *en samlad lärarutbildning och resurserna för denna* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkandena 2 och 3, med anledning av regeringens förslag och motion 1999/2000:Ub277 yrkande 2 och med avslag på motionerna 1999/2000:Ub34 yrkandena 2 och 9, 1999/2000:Ub35 yrkandena 2-4 och 6 och 1999/2000:Ub801 yrkandena 5, 7 och 10 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

5. beträffande *utbildningen av lärare i gymnasieskolans yrkesämnen* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkandena 10 och 11 och med avslag på motion 1999/2000:Ub34 yrkande 3 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

6. beträffande *utbildningen av lärare i teckenspråk* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

7. beträffande *utbildningen av ettämnslärare i praktisk-estetiska ämnen* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 8 och med anledning av motion 1999/2000:Ub35 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

8. beträffande *utbildningen av lärare för vuxenundervisning* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

9. beträffande *lagregleringen av lärares kompetensutveckling*
att riksdagen *dels* antar regeringens förslag till lag om ändring i skollagen, *dels* med anledning av motion 1999/2000:Ub33 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

10. beträffande *kompetensutveckling av lärare i övrigt*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub277 yrkande 9, med anledning av motionerna 1999/2000:Ub34 yrkande 10 och 1999/2000:Ub801 yrkande 13 och med avslag på motion 1999/2000:Ub37 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

12. beträffande *lärarcertifikat*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 6 i denna del och med anledning av motionerna 1999/2000:Ub34 yrkande 7, 1999/2000:Ub35 yrkande 7, 1999/2000:Ub37 yrkande 13, 1999/2000:Ub801 yrkande 3 och 1999/2000:Ub810 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

13. beträffande *stöd till nyexaminerade lärare*
att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub275 yrkande 18 och 1999/2000:Ub277 yrkande 3 och med anledning av motion 1999/2000:Ub32 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

14. beträffande *lärarkets status*
att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub275 yrkande 17 och 1999/2000:Ub277 yrkande 1 och med avslag på motion 1999/2000:Ub801 yrkande 14 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

22. beträffande *den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 4, med anledning av motion 1999/2000:Ub37 yrkande 8 och med avslag på motion 1999/2000:Ub37 yrkandena 6 och 7 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

23. beträffande *det allmänna utbildningsområdet i lärarutbildningen i övrigt*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 1 och med avslag på motion 1999/2000:Ub37 yrkandena 1–4 och 9 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

24. beträffande *studieorganisationen i övrigt*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 6 i denna del och med avslag på motion 1999/2000:Ub37 yrkande 5 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

25. beträffande *specialpedagogisk utbildning*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ub33 yrkande 15 och med anledning av motion 1999/2000:Ub35 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

26. beträffande *massmedier och informationsteknik*
att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 16 och med avslag på motion 1999/2000:Ub802 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

27. beträffande *alternativ pedagogik inom ramen för den nya lärarutbildningen*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 17 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

29. beträffande *lärarutbildning hos fristående utbildningsanordnare i övrigt*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 18 och med anledning av motionerna 1999/2000:Ub31, 1999/2000:Ub34 yrkande 8 och 1999/2000:Ub35 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

30. beträffande *utbildning i ledarskap inom en utbildningsorganisation*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub33 yrkande 19 och med avslag på motion 1999/2000:Ub36 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

4. En samlad lärarutbildning och resurserna för denna, m.m. (mom. 2, 7, 10, 12, 14, 17, 19, 25 och 29) – fp

Ulf Nilsson (fp) anför:

I regeringens förslag om *en samlad lärarutbildning* – inriktad mot enhetslärare – ligger ett hot mot ämneskunskaperna. Mer praktik i lärarutbildningen får inte ske på bekostnad av ämneskunskaper. Enligt bl.a. Uppsala och Lunds universitet innebär förslaget att en gymnasielärarutbildning om 180 poäng inrymmer upp till 50 poäng mindre ämnesstudier än hittills. Folkpartiet vill därför, om riksdagen inte följer vårt förslag om att avslå hela propositionen, att 40 poäng förs över från det allmänna utbildningsområdet till ämnesstudier. Ämnesutbildning för lärare i grundskolans senare år skall omfatta minst 40 poäng, och för flertalet teoretiska ämnen i gymnasieskolan skall miniminivån vara ämnesstudier omfattande 60 poäng. Det är också viktigt att ämnesstudierna utformas så att det blir goda möjligheter för en lärare att forska inom sitt ämnesområde. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub35 yrkandena 2–4 och 6 och 1999/2000:Ub801 yrkandena 5, 7 och 10 som sin mening ge regeringen till känna.

För *ettämneslärare i praktisk-estetiska ämnen* har det hittills funnits särskilda examina. De skall nu avskaffas. Enligt Folkpartiet är det viktigt att utbildningen av musklärare, som bör vara en utbildning med konstnärlig inriktning, även i framtiden kan genomföras i anslutning till högre musikutbildningar på musikhögskolorna. Dessa bör alltså även i framtiden ha examensrätt för lärarexamen i musik. Musklärarutbildningen skall förbereda för en mångsidig pedagogisk yrkesverksamhet inom olika skolformer, bl.a. den för Sverige unika kommunala musikskolan. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub35 yrkande 12 som sin mening ge regeringen till känna.

Skolans skyldighet att erbjuda lärarna *kompetensutveckling* – fortbildning och vidareutbildning – måste slås fast. En medveten plan för varje lärares ämnesfördjupning och pedagogiska fortbildning måste göras upp ute på

skolorna. Resurser måste avsättas för att alla lärare skall ha möjlighet att följa nyheter och debatt inom sina respektive undervisningsfält. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub801 yrkande 13 som sin mening ge regeringen till känna.

En lärarlegitimation – ibland kallad *lärarcertifikat* – skulle innebära en kvalitetssäkring av lärarutbildningen och därmed höja kvaliteten i skolan. Legitimationen skall utfärdas efter godkänd utbildning och genomgången praktik, och skall, precis som för läkare, kunna dras in vid tydliga fall av misskötsel. En motsvarighet till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd, vars beslut kan överklagas, skulle vara bra för kvaliteten. Med en lärarlegitimation blir det också svårare för kommuner att spara pengar genom att sänka kompetenskraven på sina lärare. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub35 yrkande 7 som sin mening ge regeringen till känna.

Läraryrkets professionalism – dess *status* – måste hävdas. Politikernas uppgift är att sätta upp målen för skolans verksamhet och genom uppföljning och utvärdering se till att målen nås, men det är skolans pedagoger, lärare och skolledare, som bestämmer hur målen skall nås. Politiker skall inte lägga sig i det pedagogiska arbetet i skolan. Olika typer av styrelser med lekmän och elever i skolorna kan heller aldrig få fatta beslut om pedagogiska och ämnesteoretiska frågor i skolan. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub801 yrkande 14 som sin mening ge regeringen till känna.

Lektorstjänsterna, som förr var ett vanligt inslag i svenskt *skolväsende*, har i dag i stort sett försvunnit. Den utvecklingen måste brytas. Lektorstjänster för lärare med minst licentiatexamen måste återinrättas. En plan bör upprättas där målet skall vara att var tionde gymnasielärare är lektor inom en tioårsperiod. Lärare måste få möjlighet att utan att riskera sin tjänst göra uppehåll för forskningsarbete och studier. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub35 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

En aktiv *rekrytering av lärare* är nödvändig för att möta den lärarbrist som Sverige står inför. Anpassad lärarutbildning för andra akademikergrupper (yrkesofficerare, ingenjörer, journalister etc.) kan tillföra skolan behöriga lärare med bred pedagogisk erfarenhet och kunnande. En förkortad lärarutbildning för den som redan har akademisk ämnesutbildning bör omfatta 40 poäng, inte 60 som det blir om sådana personer skall genomgå det allmänna utbildningsområdet enligt regeringens förslag. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub35 yrkandena 8 och 9 och 1999/2000:Ub801 yrkande 4 som sin mening ge regeringen till känna.

Påbyggnadsutbildningen till *specialpedagogexamen* är inriktad inte i första hand på att hjälpa elever enskilt eller i mindre grupp, utan att vara ett stöd för de andra lärarna på skolan. Folkpartiet anser att det behövs en ordentlig speciallärarutbildning med det tydliga syftet att specialläraren skall hjälpa elever med särskilt behov av stöd, enskilt eller i mindre grupp. Genom detta uppmuntras skolorna att återinrätta speciallärartjänster. Vad jag här har anfört bör riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ub35 yrkande 11 som sin mening ge regeringen till känna.

Läroarbldning hos fristående utbildningsanordnare som har fått examensrätt av regeringen bör få samma statliga stöd som statliga högskolor. Den läroarlegitimation som Folkpartiet vill införa skall kunna erbjudas lärare som genomgått fristående läroarbldning. Vad jag här har anført bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub35 yrkande 13 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottet under momenten 2, 7, 10, 12, 14, 17, 19, 25 och 29 bort hemställa

2. beträffande *en samlad läroarbldning och resurserna för denna* att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub35 yrkandena 2–4 och 6 och 1999/2000:Ub801 yrkandena 5, 7 och 10, med anledning av regeringens förslag och motionerna 1999/2000:Ub33 yrkande 3 och 1999/2000:Ub34 yrkande 2 och med avslag på motionerna 1999/2000:Ub33 yrkande 2, 1999/2000:Ub34 yrkande 9 och 1999/2000:Ub277 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

7. beträffande *utbildningen av ettämnslärare i praktisk-estetiska ämnen* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub35 yrkande 12 och med anledning av motion 1999/2000:Ub33 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

10. beträffande *kompetensutveckling av lärare i övrigt* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub801 yrkande 13 och med anledning av motionerna 1999/2000:Ub34 yrkande 10, 1999/2000:Ub37 yrkande 14 och 1999/2000:Ub277 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

12. beträffande *lärarcertifikat* att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub35 yrkande 7 och 1999/2000:Ub801 yrkande 3 och med anledning av motionerna 1999/2000:Ub33 yrkande 6 i denna del, 1999/2000:Ub34 yrkande 7, 1999/2000:Ub37 yrkande 13 och 1999/2000:Ub810 yrkande 2 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

14. beträffande *läraryrkets status* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub801 yrkande 14 och med avslag på motionerna 1999/2000:Ub275 yrkande 17 och 1999/2000:Ub277 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

17. beträffande *lektorstjänster i skolväsendet* att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub35 yrkande 5, med anledning av motion 1999/2000:Ub34 yrkande 12 och med avslag på motionerna 1999/2000:Ub294 yrkande 26 och 1999/2000:Ub801 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

19. beträffande *rekrytering av lärare*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub35 yrkandena 8 och 9 samt 1999/2000:Ub801 yrkande 4 och med avslag på motion 1999/2000:Ub227 yrkande 9 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

25. beträffande *specialpedagogisk utbildning*

att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ub35 yrkande 11 och med avslag på motion 1999/2000:Ub33 yrkande 15 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

29. beträffande *lärarutbildning hos fristående utbildningsanordnare i övrigt*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub35 yrkande 13 och med anledning av motionerna 1999/2000:Ub31, 1999/2000:Ub33 yrkande 18 och 1999/2000:Ub34 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

5. Längden på utbildningen av förskollärare och fritidspedagoger (mom. 3) – m, kd, fp

Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Tomas Högrström (m), Erling Wälivaara (kd), Ulf Nilsson (fp) och Anders Sjölund (m) anför:

Vi anser att det inte finns någon anledning att *förlänga utbildningen av förskollärare och fritidspedagoger* utöver de 120 poäng som den omfattar i dag. En högskoleutbildning av den omfattningen inrymmer väl de moment som krävs för förskollärare och fritidspedagoger. En förlängning är också negativ ur rekryteringssynpunkt, eftersom den ökade skuldsättning som följer av förlängning knappast kan kompenseras med höjda löner under överskådlig tid. Vad vi här har anført bör riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ub33 yrkande 5 och 1999/2000:Ub34 yrkande 3 i denna del som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 3 bort hemställa

3. beträffande *längden på utbildningen av förskollärare och fritidspedagoger*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ub33 yrkande 5 och 1999/2000:Ub34 yrkande 3 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

6. Kompetensutveckling av lärare i övrigt, m.m. (mom. 10, 12, 16, 22, 23, 24 och 31) – c

Sofia Jonsson (c) anför:

Vid framtagandet på varje skola av planer för *lärares kompetensutveckling* är det viktigt att de lokala skolstyrelserna skall vara delaktiga. Detta bör riksdagen

gen med bifall till motion 1999/2000:Ub37 yrkande 14 som sin mening ge regeringen till känna.

En lärarutbildning med hög kvalitet, i kombination med ett *lärarcertifikat*, bör ge garantier för en nationellt likvärdig skola. Ett lärarcertifikat bör införas i samverkan med lärarorganisationerna och kommunförbunden. Införandet av detta innebär naturligtvis ett tryck på kommunerna att anställa certifierade lärare. Frågan om det behövs ytterligare någon formell reglering bör övervägas ytterligare. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub37 yrkande 13 som sin mening ge regeringen till känna.

Det är en angelägen kvalitetssatsning att stödja utvecklingen mot en större andel forskarutbildade lärare inom lärarutbildningen. Högskolorna bör stimuleras att genomföra *doktorsprogram för sina icke disputerade lärarutbildare*. Dessa skall kunna förena sin undervisning med egen forskarutbildning. Högskoleverket bör ges i uppdrag att utreda hur detta kan ske. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub37 yrkande 11 som sin mening ge regeringen till känna.

Den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen skall inte vara liktydig med den tidigare praktiken, utan faktiskt vara en ny utbildningsform i vilken teori och praktik förenas och där ämnesdidaktik ingår som en väsentlig del. För att studenterna skall hinna lära känna hela skolans kultur är det viktigt att delar av den verksamhetsförlagda tiden läggs i sammanhållna perioder. Fristående skolor bör ingå i lärarutbildningarnas nätverk för att bereda plats för lärarkandidater. I friskolorna kan lärarkandidaterna efter eget intresse få pröva utbildningsmiljöer som präglas av en särskild profil eller pedagogik. Högskolorna bör också ha ett ansvar för att alla kommuner blir delaktiga i den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen, eftersom det är av värde för skolutvecklingen. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub37 yrkandena 6–8 som sin mening ge regeringen till känna.

I beskrivningen av *det allmänna utbildningsområdet* bör de tre ämnena pedagogik, metodik och didaktik vara synliga. Fördelningen inom detta utbildningsområde mellan centrala kunskapsområden och tvärvetenskapliga ämnesstudier skall inte låsas till 30 poäng vardera, utan denna fördelning bör få göras lokalt. De ämnen som ingår i tvärvetenskapliga ämnesstudier bör innehållsmässigt definieras för att senare kunna tillgodoräknas som ämnesstudier. Olika kulturella uttrycksformer bör utgöra ett angeläget kunskapsområde för alla lärare, oavsett inriktning och specialisering. Vad jag här har anfört bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub37 yrkandena 1–4 och 9 som sin mening ge regeringen till känna.

När det gäller *studieorganisationen i övrigt* anser jag att det, för att underlätta vid ämnesstudier, bör framgå av kursplanen hur stor del av inriktningarna och specialiseringarna som kan tillgodoräknas för ytterligare studier i det aktuella ämnet. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub37 yrkande 5 som sin mening ge regeringen till känna.

Enligt Centerpartiets mening bör det finnas en valmöjlighet för lärosätena när det gäller *tidpunkt för lärarutbildningsreformens genomförande*. De bör få möjlighet att vänta till den 1 juli 2002 med att genomföra reformen. Detta

bör riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub37 yrkande 12 som sin mening ge regeringen till känna.

2000/01:UbU3

Mot bakgrund av det anförda anser jag att utskottet under momenten 10, 12, 16, 22, 23, 24 och 31 bort hemställa

10. beträffande *kompetensutveckling av lärare i övrigt*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub37 yrkande 14, med anledning av motionerna 1999/2000:Ub34 yrkande 10, 1999/2000:Ub277 yrkande 9 och 1999/2000:Ub801 yrkande 13 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

12. beträffande *lärarcertifikat*

att riksdagen med bifall till motionerna 1999/2000:Ub37 yrkande 13 och 1999/2000:Ub810 yrkande 2 och med anledning av motionerna 1999/2000:Ub33 yrkande 6 i denna del, 1999/2000:Ub34 yrkande 7, 1999/2000:Ub35 yrkande 7 och 1999/2000:Ub801 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

16. beträffande *doktorsprogram för icke disputerade lärarutbildare*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub37 yrkande 11 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

22. beträffande *den verksamhetsförlagda delen av lärarutbildningen*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub37 yrkandena 6–8 och med avslag på motion 1999/2000:Ub33 yrkande 4 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

23. beträffande *det allmänna utbildningsområdet i lärarutbildningen i övrigt*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub37 yrkandena 1–4 och 9 och med avslag på motion 1999/2000:Ub33 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

24. beträffande *studieorganisationen i övrigt*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub37 yrkande 5 och med avslag på motion 1999/2000:Ub33 yrkande 6 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

31. beträffande *tidpunkt för lärarutbildningsreformens genomförande*

att riksdagen med bifall till motion 1999/2000:Ub37 yrkande 12 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

7. Karriärtjänster för lärare (mom. 11) – kd, c, fp

Yvonne Andersson (kd), Erling Wälivaara (kd), Sofia Jonsson (c) och Ulf Nilsson (fp) anför:

Utvecklingsmöjligheter stimulerar och belönar goda arbetsinsatser och höjer attraktionskraften i ett yrke. Det är i dag svårt att utvecklas inom läraryrket. Vi anser att det behövs *karriärtjänster för lärare*. Det kan vara fråga om tjänster med speciellt ansvar t.ex. för ett ämne, en pedagogisk ledningsfunktion, mentorskap för någon yngre lärare eller liknande. Vad vi här har anförts bör riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ub236 yrkande 5,

1999/2000:Ub801 yrkande 2 och 1999/2000:Ub810 yrkande 3 som sin mening ge regeringen till känna.

2000/01:UbU3

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 11 bort hemställa

11. beträffande *karriärtjänster för lärare*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ub236 yrkande 5, 1999/2000:Ub801 yrkande 2 och 1999/2000:Ub810 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

8. Forskningsstrategi för lärarutbildning (mom. 15) – kd, c

Yvonne Andersson (kd), Erling Wälivaara (kd) och Sofia Jonsson (c) anför:

Vi anser att det är viktigt att den särskilda forskningssatsning som nu görs får bredast möjliga stöd och uppbackning på lärosätena. Satsningen på forskning med anknytning till lärarutbildning får inte leda till att grundutbildning och forskning inom andra områden minskas vid lärosätena, något som kommer att bli följden om lärosätena tvingas att klara uppbyggnaden genom omprioritering av befintliga medel. Staten måste enligt vår mening ge ett tillräckligt stöd till lärosätena och tillföra dem ytterligare medel. Vad vi här har anført bör riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ub33 yrkandena 13 och 20 och 1999/2000:Ub37 yrkande 10 som sin mening ge regeringen till känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 15 bort hemställa

15. beträffande *forskningsstrategi för lärarutbildning*

att riksdagen med anledning av motionerna 1999/2000:Ub33 yrkandena 13 och 20 och 1999/2000:Ub37 yrkande 10 och med avslag på motion 1999/2000:Ub34 yrkande 4 i denna del som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

9. Uppdrag till Rudolf Steinerhögskolan (mom. 28) – m, kd, c, fp

Beatrice Ask (m), Yvonne Andersson (kd), Lars Hjertén (m), Tomas Högstrom (m), Erling Wälivaara (kd), Sofia Jonsson (c), Ulf Nilsson (fp) och Anders Sjölund (m) anför:

Regeringen har förhalat och fördröjt frågan om statligt stöd till *Rudolf Steinerhögskolan*. Vi anser att skolutvecklingen gagnas av alternativ pedagogik. Det ligger ett allmänt intresse i att bidra till pedagogisk utveckling och det är rimligt att etablerad kompetens – som när det gäller waldorfpedagogik finns vid Rudolf Steinerhögskolan – tas till vara. Därför bör regeringen pröva frågan om att ge Rudolf Steinerhögskolan ett särskilt *uppdrag* vad beträffar utbildning och forskning i waldorfpedagogik. De finansiella formerna bör lösas i detta sammanhang. Vad vi här har anført bör riksdagen med anledning

av motion 1999/2000:Ub34 yrkande 11 som sin mening ge regeringen till 2000/01:UbU3
känna.

Mot bakgrund av det anförda anser vi att utskottet under moment 28 bort
hemställa

28. beträffande *uppdrag till Rudolf Steinerhögskolan*
att riksdagen med anledning av motion 1999/2000:Ub34 yrkande 11
som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts,

Sammanfattning.....	1
Propositionen.....	1
Motionerna	2
Utskottet	7
Inledning.....	7
Propositionens förslag i korthet	7
Förslag om avslag på propositionen.....	8
En ny lärarutbildning	9
En samlad lärarexamen och resurserna för denna	9
Längden på vissa lärarutbildningar	12
Specifika ämnes- och kompetensprofiler	12
Yrkesämnen i gymnasieskolan.....	12
Teckenspråk	13
Ettämneslärare.....	14
Lärare för vuxna.....	14
Lärares kompetensutveckling och andra frågor om läraryrket.....	15
Kompetensutveckling.....	15
Läraryrket.....	16
Forskningsstrategi för lärarutbildning.....	19
Styrning av lärarutbildningen.....	21
Rekrytering och antagning till lärarutbildning	22
Studieorganisation	23
Den verksamhetsförlagda delen	24
Det allmänna utbildningsområdet	24
Övriga frågor om studieorganisationen	24
Specialpedagogisk utbildning	25
Massmedier och informationsteknik	25
Alternativ pedagogik samt fristående anordnare av lärarutbildning....	26
Rektorsutbildning och utbildning i ledarskap	29
Genomförande	30
Övrigt.....	30
Hemställan	31
Reservationer.....	35
1. Avslag på propositionen, m.m. (mom. 1 och 4) – m, fp.....	35
2. En samlad lärarutbildning och resurserna för denna, m.m. (mom. 2, 5, 10, 12, 15, 17, 18, 19, 20, 21, 29 och 32) – m	35
3. En samlad lärarutbildning och resurserna för denna, m.m. (mom. 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13, 14, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 29 och 30) – kd.....	39
4. En samlad lärarutbildning och resurserna för denna, m.m. (mom. 2, 7, 10, 12, 14, 17, 19, 25 och 29) – fp.....	44
5. Längden på utbildningen av förskollärare och fritidspedagoger (mom. 3) – m, kd, fp	47
6. Kompetensutveckling av lärare i övrigt, m.m. (mom. 10, 12, 16, 22, 23, 24 och 31) – c.....	47

7. Karriärtjänster för lärare (mom. 11) – kd, c, fp.....	49
8. Forskningsstrategi för lärarutbildning (mom. 15) – kd, c	50
9. Uppdrag till Rudolf Steinerhögskolan (mom. 28) – m, kd, c, fp.....	50
Bilagor	
1. Förslag till lag om ändring i skollagen (1985:1100)	52
2. Förslag till lag om ändring i högskolelagen (1992:1434)	53